

SEMINARI
“*El gust per la lectura*”
2000-2001

Direcció General d’Ordenació Educativa
Servei d’Ensenyament del Català

LA POR
(E. A. POE, *EL GAT NEGRE*, J. F. PÉREZ, *EL QUART VENT*)

MONTSERRAT CERDÀ I MORERA
MARTA PUIG I SABANÉS

ÍNDEX

Introducció	5
Orientacions per al professorat	6
1. Objectius	6
2. Continguts	7
3. Orientacions didàctiques	8
I. La por que ve de lluny	11
1. Què és el que ens fa por?	13
1.1. Els ambients	13
1.2. Els personatges	19
1.3. Lligueu caps	25
2. E. A. Poe, <i>El gat negre</i>	27
2.1. Abans de llegir	27
2.2. Mentre llegiu	29
2.3. Després de llegir	32
3. Altres contes d'horror d'E. A. Poe	37
II. Una por ben actual: J. F. Pérez, <i>El Quart Vent</i>	43
1. Abans de llegir	45
2. Mentre llegiu	47
3. Després de llegir	49
III. Un futur sense por	57
1. On és la por?	59
2. Digueu-hi la vostra	69
Bibliografia	73
Annexos	79
1. Solucionari	81
2. Josep Frederic Pérez	94
3. Dr. Jekyll & Mr. Hyde...	95

INTRODUCCIÓ

Els relats de terror són un element convulsiu per als sentiments del lector. Aquesta qualitat fa possible un tractament ben suggeridor dels textos que formen part d'aquest gènere: la seva lectura resulta engrescadora per als joves lectors i, alhora, els arguments i els temes tractats afavoreixen l'expressió de les opinions personals.

Tenint en compte aquest doble tractament, les lectures proposades en el dossier generen activitats de comprensió lectora i d'anàlisi literària, però també actuen d'elements provocadors de temes per al debat i la controvèrsia.

El dossier, pensat per a ser treballat al primer cicle d'ESO (encara que també pot ser adaptat per al segon cicle), es proposa diversos objectius. En primer lloc, desenvolupar la capacitat d'anàlisi literària a partir de la lectura de textos de por i de terror. En segon lloc, introduir l'alumnat en el gènere a través de lectures engrescadores que li permetin establir relacions amb les seves pròpies experiències. Finalment, afavorir el debat i la controvèrsia al voltant dels temes suggerits en les lectures.

Hem estructurat el dossier en tres parts, que poden ser tractades de manera independent, en funció del llibre de lectura que s'hagi escollit i de les sessions que es destinin al treball lector.

— **La por que ve de lluny.** En aquesta primera part s'ofereixen els elements clau per a introduir el gènere a l'aula i es donen les bases per a l'anàlisi literària dels textos.

— **Una por ben actual: J. F. Pérez, *El Quart Vent*.** En aquesta part del dossier s'apliquen els elements d'anàlisi literària a la lectura pausada de la novel·la *El Quart Vent*.

— **Un futur sense por.** En el darrer apartat, el treball lector s'obre cap a l'argumentació i el debat. Es proposen diverses activitats encaminades a exercitar la capacitat de comunicació i de controvèrsia dels lectors i les lectores.

El dossier didàctic es complementa amb tres **annexos** on es poden trobar un conjunt de materials útils per fer determinades activitats. El primer és el **solucionari** d'algunes propostes a fi de facilitar l'autoavaluació de l'alumnat i la tasca del professorat. El segon inclou la biografia de Josep F. Pérez i el tercer, l'opinió d'aquest autor sobre el gènere de terror.

Tots els fragments reproduïts al dossier, tant els dels llibres treballats com els d'altres autors, són referits a l'edició consignada a la bibliografia.

ORIENTACIONS PER AL PROFESSORAT

El dossier s'adreça a l'alumnat del **primer cicle d'ESO**. També és adequat treballar-lo en el segon cicle, escollint les activitats i les lectures que s'ajustin al nivell del grup-classe. Per exemple, per al primer cicle, el conte *El gat negre* d' E. A. Poe és una lectura adient per a introduir el gènere. Per al segon cicle, els contes d'aquest autor poden formar part d'una anàlisi literària més aprofundida.

Els continguts i els objectius que estructuraven el dossier corresponen a l'àrea de Llengua i Literatura amb una clara orientació cap a producció de textos creatius. El material és d'iniciació pel que fa al gènere del terror i d'ampliació pel que fa a la comprensió lectora, l'anàlisi literària i la producció de textos descriptius i argumentatius.

Així, la proposta didàctica, en la seva totalitat, és un material idoni per a organitzar el crèdit variable tipificat de primer cicle d'ESO **Club de lectura**, i s'adreça a aquells alumnes que ja tenen una certa agilitat en l'ús de la biblioteca i que volen ampliar les seves habilitats com a lectors. Els exercicis a partir de la lectura de la novel·la *El Quart Vent*, combinat amb alguna de les lectures del primer capítol d'aquest dossier, permeten estructurar el crèdit variable tipificat de primer cicle **Comprensió lectora**.

1. Objectius

L'alumne, en acabar el crèdit, ha de ser capaç de:

1. Adquirir l'hàbit de lectura en les seves funcions utilitàries i de lleure.
2. Conèixer les característiques bàsiques que defineixen el gènere del terror.
3. Conèixer els aspectes bàsics que constitueixen els textos argumentatius.
4. Identificar els elements d'un text narratiu: personatges, argument, espai, temps...
5. Relacionar allò que es llegeix amb el context narratiu i amb la pròpia experiència.
6. Compartir la interpretació del significat d'allò que s'ha llegit.
7. Revisar la feina feta, autocorregir-se o corregir els companys i companyes en aquests tres aspectes: expressió oral, expressió escrita i comprensió lectora.
8. Llegir fragments individualment i de forma silenciosa, a una velocitat i amb una eficàcia acceptables.
9. Trobar les idees principals d'un text i saber-les explicar a través d'un resum, d'una exposició oral i de la crítica literària.
10. Manifestar interès i sensibilitat per la literatura pròpia i per les manifestacions literàries de l'àmbit cultural més proper com a mitjà per interpretar la realitat.
11. Valorar, d'acord amb la sensibilitat pròpia, les aportacions de la lectura literària, tot demostrant criteri personal i un cert grau d'autonomia.

2. Continguts

Procediments

1. Lectura selectiva de paraules o fragments d'un text per extreure'n informació abans de llegir.
2. Formulació i/o resposta de preguntes sobre el contingut de la lectura: prèvies, durant la lectura i posteriors.
3. Comprensió d'elements temàtics i relació amb coneixements previs o externs al text.
4. Identificació d'idees o informacions bàsiques d'un text.
5. Comprensió del significat del text: global o d'una part.
6. Anàlisi dels personatges.
7. Anàlisi dels ambients.
8. Comprensió i comentari del lèxic i dels recursos expressius de textos narratius.
9. Ús del diccionari per a l'ús precís de les paraules.
10. Identificació de l'argument i el tema de textos narratius.
11. Identificació i ús de les tècniques de creació literària: imitació, planificació i producció de textos narratius.
12. Valoració argumentada de la visió com a lector-receptor.
13. Argumentació oral i/o escrita d'opinions personals.

Fets, conceptes i sistemes conceptuals

1. El tractament literari de la por i el terror: la novel·la i el conte.
2. Els elements característics del gènere: els temes, els escenaris, el llenguatge.
3. Els autors: E. A. Poe i J. F. Pérez.
4. Recursos i estratègies de l'anàlisi literària.
5. El text argumentatiu.
6. Text descriptiu

Valors, normes i actituds

1. Interès i sensibilització pels aspectes lúdics i creatius de la lectura.
2. Participació en activitats de caire creatiu que ajudin a formar criteri literari.
3. Adquisició de criteris personals sobre la literatura, prèvia exposició de valoracions diverses i de criteris d'altri per fer-les.
4. Valoració positiva de les crítiques raonades i respectuoses dels altres.

3. Orientacions didàctiques

Per a l'ensenyament/aprenentatge

La proposta inicial de treball de textos recollida a l'apartat «Què és el que ens fa por?», prèvia a la selecció del llibre de lectura, permet la introducció al gènere del terror i exercitar amb l'alumnat tècniques relacionades amb l'anàlisi del text. En aquest cas, és especialment important el guiatge del professorat, ja que en aquestes primeres sessions s'establiran les bases per al treball posterior.

Les activitats suggerides a partir de la lectura del conte *El gat negre* d'E. A. Poe permeten ser utilitzades com a introducció a l'obra d'aquest autor per aquells alumnes que llegiran tot el llibre, o bé com un inici d'anàlisi literària per aquells que llegiran *El Quart Vent* de J. F. Pérez.

Dins de cada un dels apartats dedicats al seguiment de les dues lectures proposades (I.2 i II respectivament), hi ha propostes de dificultat i finalitat diverses. El professorat ha de plantejar-se la gradació adient per al seu alumnat i ha de fer una selecció dels aspectes que consideri més apropiats als objectius de la seva programació. Tot i així, les lectures presenten en elles mateixes un grau de dificultat diferent: *El Quart Vent* és una lectura idònia per a un lector mitjà del primer cicle d'ESO; els relats d'E. A. Poe presenten un grau de complexitat superior, tant a nivell de llenguatge com per les temàtiques tractades, cosa que els fa idonis per a alumnes amb hàbits lectors ben consolidats.

Tot i que s'ha tingut en compte la interacció entre la lectura i l'escriptura, i que s'han alternat pràctiques lectores i d'anàlisi literària, la proposta didàctica posa l'èmfasi en el procés lector i en la capacitat d'argumentar les pròpies opinions sobre els temes tractats a les lectures.

Per a l'avaluació

El seguiment de la lectura ha de fer possible l'expressió de les opinions pròpies i el contrast amb les de la resta de companys, alhora que ha d'afavorir que l'alumne avanci en la seva capacitat de comprensió lectora i d'anàlisi literària.

Per a l'**avaluació inicial** es farà una selecció de les activitats proposades al capítol «La por que ve de lluny» per tal de formar-se una idea del nivell de l'alumnat i preveure futures dificultats i ritmes de lectura diferents.

La pauta d'**avaluació formativa** l'anirà donant la realització d'algunes de les preguntes de comprensió del capítol «Una por ben actual: J. F. Pérez, *El Quart Vent*» i l'avenç en els aspectes tractats a «Un futur sense por».

Per a l'**avaluació final** dels aprenentatges es tindran en compte els comentaris orals fets a l'aula sobre la lectura realitzada, el lliurament del quadern de lectura amb els exercicis

escrits seleccionats pel professorat i la participació en les activitats suggerides al voltant de la novel·la.

El **solucionari** que trobareu a l'annex d'aquest dossier és d'utilitat per a la comprovació de la lectura, però cal aplicar-lo de manera flexible per tal que no condicioni l'expressió del criteri personal sobre la lectura.

LA POR

(E. A. POE, *EL GAT NEGRE*, J. F. PÉREZ, *EL QUART VENT*)

I. LA POR QUE VE DE LLUNY

La por és un sentiment arrelat a la personalitat humana que ha anat prenent diverses formes segons les èpoques i les cultures. Aquestes manifestacions de la por i de l'horror són conseqüència del desconcert que ocasiona allò que és desconegut i tenen en comú el fet de provocar l'alteració de l'ordre establert.

La utilització literària i estètica d'aquests sentiments relacionats amb el terror ha donat lloc a un dels gèneres més apassionants, que ha aconseguit enganxar milers d'aficionats d'arreu del món.

Tot i la varietat d'estils, d'autors i d'obres, el gènere del terror manté algunes constants: la creació d'ambients i d'atmosferes suggeridores, la tria de personatges inquietants i la utilització d'una estructura ascendent que porta cap a un final inesperat.

1. QUÈ ÉS EL QUE ENS FA POR?

Us hem preparat una breu selecció de textos per tal de fer un primer tast del gènere i perquè hi observeu dos dels principals aspectes que el caracteritzen: l'ambient i els personatges.

Doneu un primer cop d'ull als sis textos: llegiu-ne el títol, el nom de l'autor i alguna de les activitats que es proposen. Després escolliu un text de cada apartat, llegiu-lo atentament i feu les activitats corresponents.

1.1. Els ambients

Dràcula, de Bram Stoker

El text que us presentem és un fragment del diari de Jonathan Harver, representant d'una agència immobiliària londinenca, que viatja a Transilvània, al castell del comte Dràcula, per tancar el negoci de compra d'una propietat a Londres. El foraster arriba a la porta del castell:

Vaig restar en silenci sense moure'm, perquè no sabia què fer. No es veia cap mena de campana ni de picaporta i no semblava pas que la meua veu pogués penetrar per aquells murs inhòspits i aquelles tenebroses finestres. El temps que vaig haver d'esperar em semblà interminable; sentia com si totes les meves pors i els meus dubtes s'abraonessin sobre meu. En quina mena de lloc m'havia ficat? Entre quina mena de gent? En quin tipus d'aventura m'havia embarcat? Era aquest un incident habitual en la vida de l'escriptor d'un procurador enviat per explicar l'adquisició d'una propietat a Londres a un estranger? Escrient d'un procurador! A Mina no li hauria agradat. Més ben dit, procurador, perquè tot just abans de marxar de Londres rebia la notícia que m'havien aprovat l'examen; de manera que ara ja sóc un procurador de debò. Vaig començar a fregar-me els ulls i a pessigar-me per veure si estava despert. Tot em semblava un terrible malson i esperava que, d'un moment a l'altre, em despertaria de sobte a casa, amb la llum de l'albada travessant els vidres, com ho havia sentit de vegades l'endemà d'un dia de treball excessiu.

Però el meu cos responia a la prova dels pessics i els meus ulls no es deixaven pas enganyar. Realment, estava despert i al bell mig dels Càrpats. Tot el que podia fer era tenir paciència i esperar l'albada.

Just en el moment que havia arribat en aquesta conclusió, vaig sentir darrera de la gran porta unes petjades feixugues que s'apropaven, i vaig veure a través de les escletxes la resplendor d'una llum que s'acostava. Després fou el soroll de cadenes i el grinyol de feixucs forrellats que s'obrien i la clau girà amb un fort escarritx, pel llarg desús, i la porta gran s'obrí cap endins lentament.

Al llindar aparegué un home vell molt alt, ben afaitat, tret d'un llarg bigoti blanc, vestit de negre de cap a peus, sense cap mena de color enlloc. A les mans hi duia una antiga llàntia d'argent, en la qual la flama cremava sense cap mena de protecció, projectant llargues ombres tremoloses a causa del corrent d'aire que entrava per la porta oberta. L'home vell em féu passar, amb un gest cortès de la seva mà dreta, tot dient en un excel·lent anglès, però amb una estranya entonació:

—Benvingut a casa meva! Entreu lliurement i per pròpia voluntat!

No féu ni un pas per dirigir-se cap a mi, sinó que restà immòbil com una estàtua, com si el gest de benvinguda l'hagués petrificat. No obstant això, tan bon punt vaig traspasar el llindar, avançà impulsivament i, aixecant la mà, agafà la meua amb una força tal que em féu encongir; aquesta sensació s'accentuà pel fet que era freda com el glaç i més aviat semblava la mà d'un mort que no pas la d'un home viu. (p. 23-25)

1. Feu un breu resum de l'escena descrita en aquest fragment:

2. Descriuiu el lloc on se situa l'acció:

3. Subratlleu en el text els elements que ajuden a crear el clima de misteri (els noms, els adjectius, les expressions...).

4. La salutació del comte Dràcula resulta molt inquietant. Llegiu amb l'entonació adequada aquesta frase:

—Benvingut a casa meva! Entreu lliurement i per pròpia voluntat!

— Creieu que es tracta d'una salutació afectuosa? Raoneu la resposta.

5. Heu pogut veure aquesta escena representada en el cinema de diverses formes. Feu-ne la vostra versió i escenifiqueu-la al vostre gust. Poseu especial èmfasi en la trobada entre tots dos personatges.

6. Les creences sobre l'existència de vampirs, i també la llegenda basada en les atrocitats d'un governant de Transilvània del segle XV anomenat Vlad Dràcula IV, han provocat la creació del mite del comte Dràcula:

- Busqueu informació sobre l'existència d'aquest personatge històric i expliqueu breument els trets més rellevants de la seva biografia:

- Quines característiques s'atribueixen als vampirs?

Ulls de gat mesquí, d'Ofèlia Dracs

Ofèlia Dracs és el pseudònim sota el qual s'amaguen diversos autors. En aquest text, dos indicis ens fan adonar que l'autor és mallorquí. El mot *saiinyava*, del verb *saiinyar*, que vol dir 'traspuar', i la forma verbal *record*, que és la primera persona del singular del present d'indicatiu.

La vida del protagonista d'aquest relat es veu torbada quan una vella dama li regala un gat. A mesura que aquest animal passeja per la casa i pel jardí, aquests escenaris es van transformant en hostils:

El meu jardí era acollidor, amb plantes de tota mena i dues figueres alegres, ombrívoles, d'un verd espès i dur, que contrastava amb la transparència de la verdor de les fulles més tendres i amb la suavitat molsuda dels pètals de les flors.

Era nit negra quan vaig tornar a casa, i una boira humida d'estiu s'esfilagarsava entre les plantes del jardí. Els estels reverberaven incerts, llunyans, perduts en la immensitat desconeguda.

Vaig veure una ombra transparent que s'esquitllava. Vaig pensar: la por no és res si la volem veure. Maleït pensament! Maleïda decisió d'empaïtar l'ombra!

Feia un airet suau que remorejava tranquil·lament entre les fulles, però, en escoltar-lo, ja no va ser ni suau, ni tranquil. Ni natural. Vaig pensar: si fes aire de veritat, no hi hauria boira. I la meua pell s'esgarrijava, el berrissol dels braços i de la nuca s'envenxinava, i la por incommensurable que no es deixava veure em gelava els peus i els polsos.

Era la nit, quan les fulles sospiren angoixades, quan les flors gemeguen adolorides. La malastrugança planava amb un pes somort i totes les partícules de l'aire i de la boirina tenien una viscositat arrapadissa, com si sortís de les rels dels meus cabells, dels porus de la meua pell. El meu jardí, petitó, tendre, ara a les fosques m'era totalment desconegut. I no s'acabava mai.

Una humitat insana saïnyava per tot arreu, i aquí i allà sorgien racons plens de negror, d'ombres infinites i funestes. Laberints fabulosos em barraven el pas. Hi havia, arreu, una desolació etèria, i l'ombra sinistra es deixava endevinar de tant en tant i m'estirava cap a l'infortuni. No sé quant de temps vaig vagarejar per aquells paratges intangibles, que encara no sé si eren reals o fruit d'una imaginació forassenyada. Record, però, que en un moment determinat vaig pensar: el mixet no ha menjat, deu tenir gana. I el vaig voler cridar pel seu nom. Però no. El coll em feia mal, tenia les barres encarcerades i la llengua d'estopa. Intentava. Intentava pronunciar el nom trasbalsador. Volia vèncer el malefici. Però no podia. (p. 65-66)

1. Amb l'ajuda del diccionari, definiu el significat dels mots següents: *ombrívols, s'esfilagarsava, reverberaven, s'enrevenxinava, viscositat, forassenyada.*

2. Descriuiu el lloc on se situa l'acció:

3. Quin significat creieu que té, en aquest context, l'expressió: *la por no és res si la volem veure?*

4. Subratlleu els elements del text anterior que ajuden a crear el clima de misteri (els noms, els adjectius, les expressions...).

5. Rellegiu el text i observeu l'estat d'ànim del protagonista. Enumereu cinc adjectius que defineixin com se sent:

-
-
-
-
-

— Quines han estat les causes (reals i imaginàries) d'aquesta situació?

6. Expliqueu un fet inquietant que us hagi passat a vosaltres. L'acció ha d'ocórrer, com en aquest relat, en un lloc quotidià i en una situació familiar.

Ànimes de l'altre món, de Raimon Caselles

Raimon Caselles, l'autor del fragment següent, va morir l'any 1910. Per això al seu text trobareu algunes paraules escrites amb una ortografia diferent de la que fem servir ara.

La nit de Tots Sants, quatre amics i les seves respectives parelles es reuneixen per sopar plegats a casa d'un d'ells. Recorden la mort recent d'una amiga comuna, l'Alícia, i els estranys fets ocorreguts mentre la vetllaven: es varen sentir tres cops secs com si algú truqués a l'altra banda de l'alcova. Tot just refereixen aquesta esgarrifosa escena, senten uns cops a la paret. El propietari de la casa els tranquil·litza dient que té un veí que està malalt i que pica en senyal de protesta quan sent massa soroll. Després de l'ensurt, cadascú s'anima a explicar altres històries esgarrifoses que van creant un ambient inquietant.

–Oh! per cas estrany i esgarrifós –va saltar la Bretona–, mai de la vida n'he sentit contar cap com el que va passar a casa, allí a Port Blanc, quan la meva àvia va morir. Jo era petita, molt petita, però me'n recordo com si fos avui... Ni que visqués un segle se m'esborraria de la imaginació la figura d'aquella vella de noranta anys, alta i seca com una antena, arrugada de mans i cara, pelada enterament de cap, la boca sense dents i els ulls enfonsats dintre el crani. Ja només tenia la pell i l'os... i vestida de negre, com anava, feia l'efecte d'un esquelet endolat. Sempre callada i adusta, tenebrosa i enigmàtica, semblava una aparició de l'altre món. Com no fos per resar, no sortia una paraula dels seus llavis; morta per a totes les afeccions i desitjos de la vida, buscava el silenci i la soledat. Però enmig d'aquell allunyament de totes les coses de la terra, sols demostrava carinyo, més ben dit, amor fondo i entranyable per una bestiola, per un gat, que semblava la seva ombra. [...] Semblava que es comprenien sense parlar-se, que es comunicaven per la mirada, que s'entien de pensament... Doncs va venir que l'àvia es va posar molt mala, i una matinada, al llevar-nos, la vam trobar morta, sola en el seu quarto... Sola no, perquè el gat la vetllava als peus del llit. Si haig de dir lo que sento, crec que aquella mort no va afectar gaire a ningú de la família. A casa érem pobres, molt pobres, com quasi tots els veïns pescadors d'aquella costa... i encara que menuda, em recordo d'haver sentit a dir que la pobra vella era una càrrega per a tots nosaltres. Mentre l'àvia es va estar a casa de cos present, el gat ni un sol instant es va moure del seu costat... però, ara ve lo estrany i prodigiós... un cop van haver-se'n endut a la difunta, ja no vam veure el gat enlloc del món, quedant-nos la vaga aprensió de què havia sigut enterrat amb el cadàver...

–Això horroritza! –van dir alguns. [...]

Encara la Bretona no havia acabat de dir aquestes paraules, quan a la paret del quarto ja tornaven a sentir-se els cops del veí malalt.

–Altra vegada! –van dir tots els circumstants, bon xic esverats, per les horribles històries que acabaven de sentir.

–Això ja és massa! –va exclamar en Planella que, agafant un bastó que hi havia per allí, va començar a picar amb fúria a la paret mentre cridava amb tots els seus pulmons–: Calla, mala ànima, calla... o esbotzo la paret a garrotades!

Com enardit per la rèplica, el de l'altra banda responia, trucant desesperadament.

Aquella competència de sorolls creixia per moments... fins que el de l'altra part va començar a cedir, i a l'últim va parar del tot.

–Ja era hora! –van murmurar homes i dones, com aliviats per aquell silenci.

Però la tranquil·litat no va durar gaire temps, perquè al cap d'un rato va sentir-se picar... no a la paret, sinó a la porta del quarto, d'un modo precipitat. En Gomis va córrer a obrir. Era la portera que venia tota trastornada i fent mil extremituds de terror.

–Ai, senyor, senyor bon Déu! Quina desgràcia!

–Bé, però, què hi ha? –digué en Gomis.

–Sap aquell jove malalt del quarto d'aquí al costat? Doncs l'hem trobat mort a terra als peus del llit. Suposem que ha tingut l'atac i que per demanar auxili, devia picar a l'envà.

–Quin horror! –van exclamar les dones esgarriades.

–Es veu ben bé que era això, perquè de tant trucar a la paret, té tots els dits fets a trossos...

–Fets a trossos? –van repetir tots, grocs com la cera.

–Sí, fets a trossos... espellifats... i el paper de la paret... està tot tacat de sang! (p. 51-54)

1. L'acció del relat té lloc durant la nit de Tots Sants:

- a) Què es commemora en aquesta festa popular?
- b) Com se celebra a la vostra localitat?
- c) Informeu-vos sobre les pràctiques populars i religioses que tenen lloc en altres indrets en record dels difunts. Redacteu un petit escrit explicant la que us hagi resultat més interessant.

2. Quins fets estranys van envoltar la mort de l'àvia de la Bretona?

3. Resumiu el que va passar durant el sopar dels vuit amics:

4. Per què no van fer cas dels cops que donava el veí?

5. L'ambient de la casa cada vegada és més inquietant. Enumereu els fets que provoquen aquest augment de la tensió:

- _____

- _____

— En quin moment creieu que la història arriba al moment culminant? Justifiqueu la resposta.

6. Escriviu un paràgraf breu que expliqui el mateix incident des del punt de vista del malalt que picava des de l'altra banda de la paret:

1.2. Els personatges

Les nostres llegendes, de Carme Garriga

La literatura oral anònima, transmesa de generació en generació, ens ha permès conservar rondalles i llegendes que reflecteixen les creences i la vida quotidiana dels nostres avantpassats. Així, trobem llegendes que s'han anat formant al voltant d'un fet històric o d'una tradició religiosa. Els personatges que hi apareixen són fades, follets, bruixes, dimonis, ànimes en pena, guardians de tresors...:

Diu la tradició que el pont de Martorell que passa sobre el riu Llobregat el va construir el diable en una nit. Hi ha, però, diferents versions del fet.

Sembla que a la part dreta del riu hi havia un hostel que no tenia pou ni cisterna. La seva gent, per proveir-se d'aigua, l'anaven a buscar a una font que hi havia a l'altra banda de la riba. Un dia, però, una minyona, que era la que solia fer aquesta feina, va dir que més li valdria donar-se al diable que haver de passar el gual del riu a peu per anar a cercar aigua. La resposta no es va fer esperar gens ni mica; encara no havia acabat la seva queixa, se li va presentar un cavaller que li va dir que li faria un pont en una nit a canvi de la seva ànima. La noia va acceptar i el cavaller es va posar a treballar tot seguit.

La noia admirava des d'una finestra de l'hostal i gairebé sense creure-s'ho com, pedra rera pedra, aquell estrany personatge, que no era altre que el diable, anava construint aquell pont que li havia de costar un preu tan elevat. A mesura que l'obra avançava l'esglai de la noia es feia més gran, i quan ja només quedava una pedra perquè el pont estigués acabat del tot, sense aguantar més la seva angoixa, va anar a buscar la mestressa i li va exposar tot el que passava.

La mestressa, que era una dona d'aquelles de pensades ràpides, va anar a buscar una galleda d'aigua i la va engegar damunt del gall. Aquest va cantar i amb el seu

cant va despertar els de les masies veïnes, de manera que gall rera gall van anar cantant tots els de la contrada. Els cants van arribar a orelles del diable quan traguina la darrera pedra del pont que construïa i es va pensar que havia arribat la matinada i, per tant, que no havia estat capaç d'acabar-lo durant la nit com havia promès. Enfurismat va deixar caure amb ràbia la pedra que transportava per acabar el pont i encara la podem trobar en aquell mateix lloc.

Una altra versió d'aquesta llegenda diu que el gall va cantar sense que ningú no el despertés.

També n'hi ha una altra encara, segons la qual els habitants del poble no podien travessar el riu des de feia molts dies perquè anava molt ple i corrien perill de ser arrossegats pel corrent.

Aleshores es va presentar el diable dient que els faria un pont amb la condició d'emportar-se el primer que hi passés; una dona del poble, que era tan vella com llesta, va dir que no s'amoïnassin i que deixessin que en banyeta fes el pont, que ella ja se les empescaria per burlar-lo.

Quan el pont va estar acabat la vella va atansar-s'hi, com si el volgués passar. Quan va ser al primer graó va obrir una cistella que portava, va deixar el gat que hi duïa i va atiar-lo perquè el travessés. L'animal va sortir esperitat i corrents de la cistella, i va ser el primer de passar el pont.

—Té, ja has cobrat— va dir la vella.

I va marxar rient entre dents de la mala jugada que havia fet al diable. (p. 49-50)

1. Feu un resum dels fets narrats en la primera versió d'aquesta llegenda, de manera que quedin ben diferenciades les tres parts de la seva estructura narrativa: plantejament, nus i desenllaç:

2. Observeu el comportament dels personatges de la primera versió d'aquesta llegenda. Enumereu tres adjectius que qualifiquin el diable:

-
-
-

— Quin tipus de relació mantenen els personatges entre ells?

3. Quant de temps passa entre el començament i el final de la primera versió del relat?

4. Quina finalitat creieu que té aquesta llegenda?

5. Poseu-li un títol apropiat. Justifiqueu la proposta que feu.

6. Hi ha nombroses frases fetes que fan referència a la figura del diable. Relacioneu amb fletxes les expressions de la columna de l'esquerra amb el seu significat (columna de la dreta):

- | | |
|----------------------------|-----------------------------|
| 1. Anar-se'n al diable. | a. Exposar-se a un perill. |
| 2. Donar-se al diable. | b. Desesperar-se. |
| 3. Tenir el diable al cos. | c. Perdre's totalment. |
| 4. Temptar el diable. | d. No poder estar-se quiet. |

7. Per què creieu que hi ha diverses versions d'aquesta llegenda?

8. Redacteu un text teatral a partir dels fets narrats i feu-ne una petita representació.

Frankenstein, de Mary W. Shelley

El doctor Víctor Frankenstein és un metge suís dedicat a la investigació sobre la possibilitat de crear un ésser viu a partir d'un cos mort. Amb fragments de cadàvers, compon una criatura de gairebé dos metres i mig d'alçada, a la qual dóna vida mitjançant misteriosos procediments químics i elèctrics:

Va ser una sinistra nit de novembre que per fi vaig poder contemplar el resultat dels meus afanys. Amb una ansietat que ranejava el desfici, vaig agafar els instruments que m'havien de permetre infondre una espurna de vida en aquella forma inerta que tenia als peus. Havia tocat la una de la matinada, la pluja tamborinava als vidres de la finestra produint una musiqueta d'allò més tènica. Ja només quedava una punta d'espelma que cremava amb feblesa quan, de sobte, enmig de la penombra vaig veure que els ulls esmoreïts i groguencs d'aquella criatura s'havien obert. Va respirar profundament i es va agitar amb moviments convulsius.

Com podria explicar el que vaig sentir enfront d'aquella catàstrofe? Com podria descriure aquell esguerro que havia creat amb tant de patiment i dedicació? Tenia un cos proporcionat i havia procurat que el seu rostre no estigués absolutament mancat de bellesa. Bellesa! Sort d'això! La pell esblanqueïda amagava amb prou feines la vermellor dels músculs i de les artèries que hi havia al dessota. Tenia els cabells molt foscos i les dents blanques com la neu, però aquestes exuberàncies només accentuaven encara més la seva epidermis arrugada, aquells llavis tan prims i negreus, i l'horror dels seus ulls vidriosos que mig es confonien amb les òrbites de color cru terrós en les quals estaven emplaçats.

Els diferents incidents que tenen lloc al llarg d'una vida no són tan variables com els sentiments de la natura humana. Havia treballat moltíssim durant gairebé dos anys amb l'únic objectiu d'atorgar el privilegi de la vida a un cos inanimat. Per aconseguir-ho m'havia hagut de privar de repòs i salut. Ho havia desitjat amb un fervor que excedia tota moderació; però, ara que ho havia acabat, l'atractiu del meu somni es va esvaïr, i un fàstic i un horror insofribles es van apoderar del meu cor.

Incapaç de suportar l'aspecte de l'ésser que havia creat, vaig sortir corrents d'aquella cambra, em vaig tancar a la meva habitació i vaig estar anant amunt i avall durant força estona sense poder dormir. Per fi, el cansament va vèncer el neguit i em vaig estirar al llit, vestit, lluitant per trobar uns moments de pau. Tanmateix, els meus esforços van ser vans; vaig dormir, sí, però em van assaltar els somnis més salvatges. (p. 77-78)

1. Feu un dibuix del monstre que sigui ben fidel a la descripció que heu llegit.
2. Heu conegut diverses versions del monstre en pel·lícules, còmics i joguines. Analitzeu quins elements es mantenen constants en la figura de Frankenstein (la pell, els cabells, els ulls, els llavis, l'alçada, les extremitats...).

— Quina és la imatge del monstre que us ha impactat més? Raoneu la resposta.

3. Expliqueu quin és l'estat d'ànim del doctor en aquesta escena:

4. Per quin aspecte de la seva criatura mostra més preocupació: el físic o el mental?
5. El monstre s'haurà d'enfrontar al rebuig social. Què creieu que ho motivarà, la seva maldat o la seva anormalitat? Per què?
6. Continueu la narració. Descriviu en 10 línies com a màxim un dels somnis salvatges que va tenir el Dr. Frankenstein després de constatar el fracàs de les seves investigacions:

7. Busqueu altres textos o films de terror en què una experimentació científica provoqui resultats fatals. Organitzeu un debat a partir de les preguntes següents:

- a) És just demanar responsabilitats morals a l'inventor? Per què?
- b) Cal posar límits als avenços científics amb la finalitat de preservar el futur de la humanitat? Per què?

El cas misteriós del Dr. Jekyll i Mr. Hyde, de R. L. Stevenson

Jekyll és un jove amant dels plaers i alhora un científic seriós i virtuós. El seu convenciment que tot ésser humà està format per dues persones –una que encarna el bé i una altra que fa el mal– el porta a experimentar amb la droga que separa les dues personalitats. El seu objectiu és que la part negativa de l'home pugui actuar sense remordiments i que la part virtuosa pugui gaudir de les seves actuacions sense haver de reparar cap mal. Aplica aquests experiments a la seva pròpia persona fins que una nit s'adorm com a Jekyll i es desperta com a Hyde. A partir d'aquest moment, la seva part negativa cada vegada pren més força i li cal més droga per recuperar la forma de Jekyll:

Travessava tranquil·lament el pati en havent esmorzat assaborint amb plaer la frescor de l'aire, quan sobtadament van colpir-me aquelles indescriptibles sensacions que anunciaven el canvi; vaig tenir el temps just d'arribar al meu despatx abans de lluitar altra vegada amb les furioses passions de Hyde. En aquella ocasió em va caldre doblar la dosi per a retornar-me al meu ésser; i ai!, sis hores després, mentre contemplava tristament el foc, les angoixes tornaren un altre cop i em calgué administrar-me la droga de nou. En una paraula, d'ençà d'aquell dia va semblar que només amb un gran esforç, que podríem anomenar gimnàstic, i únicament sota l'immediat estímulo de la droga podia conservar l'aspecte de Jekyll.

A tota hora del dia i de la nit es presentava l'estremiment advertidor i, sobretot, si dormia o bé m'endormiscava un moment assegut a la butaca, era com a Hyde que em despertava.

Sota la tensió d'aquesta constant amenaça, i mitjançant l'insomni al qual jo mateix aleshores vaig condemnar-me –més enllà fins i tot del que un home era capaç de resistir–, vaig tornar-me, en el meu mateix ésser de Jekyll, una criatura dèbil i xuclada per la febre, feble de cos i d'esperit i amb un únic pensament obsessionant: l'odi al meu altre ésser. Però tot just m'adormia o quan els efectes de la medicina eren acabats em trobava d'un salt, gairebé sense transició –les angoixes del canvi cada dia eren menys marcades–, amb una fantasia vessant d'imatges de terror, amb una ànima agitada per odis sense fonament i amb un cos que no em semblava pas prou fort per a resistir les energies vitals embogides.

Semblava com si la força de Hyde hagués crescut amb la feblesa de Jekyll. I, en realitat, l'odi que ara els separava era el mateix a totes dues bandes. (p. 105)

1. Llegeu les frases següents i marqueu amb una creu les que són veritables:

- Per conservar l'aspecte de Jekyll, cada vegada ha d'augmentar la dosi de la droga.

- Jekyll és la personalitat negativa del doctor Hyde.
 - La personalitat de Hyde és més forta que la de Jekyll.
2. Quin propòsit creieu que perseguia el Dr. Jekyll amb els seus experiments?
 3. Subratlleu en el text les frases que descriuen l'estat d'ànim del doctor.
 4. Informeu-vos sobre la biografia de R. L. Stevenson i justifiqueu quin aspecte de la seva vida creieu que ha pogut influir en la seva obra.
 5. Escolliu un dels dos plantejaments següents com a tema de debat a l'aula. Exposeu les vostres opinions i contrasteu-les amb les de la resta de companys i companyes:
 - a) Quins avantatges i quins desavantatges creieu que us comportaria el fet de tenir una doble personalitat?
 - b) Si l'experiment del Dr. Jekyll tingués èxit, quines conseqüències tindria per al futur de la Humanitat?
 6. Si heu llegit la novel·la *L'home invisible* de H. G. Wells, argumenteu quines semblances i quines diferències observeu entre les investigacions del Dr. Jekyll i les de Griffin.
 7. Poseu algun exemple del vostre comportament que evidenciï l'afirmació següent: «De vegades sembles una altra persona.»

1.3. Lligueu caps

1. Marqueu amb una creu la resposta que s'ajusta més a les característiques del text que heu llegit:
 - a) El protagonista de la història és:
 - una persona real.
 - una persona amb poders sobrenaturals.
 - un ésser terrorífic.
 - b) La història està narrada:
 - per un observador extern.
 - per una persona implicada en els fets.
 - per la pròpia víctima.
 - c) L'acció té lloc:

- en un temps passat.
- en el present.
- en el futur.

d) Els esdeveniments es desenvolupen en:

- un ambient real.
- un ambient fantàstic.
- un ambient terrorífic.

e) L'estructura del text permet que:

- la sensació de misteri vagi augmentant.
- hi hagi una sorpresa final.
- s'alternin diversos moments de clímax i anticlímax.

f) El tema tractat està relacionat amb:

- el misteri de la mort (fantasmes, morts vivents...).
- les forces del mal (elements externs de la natura, éssers diabòlics...).
- el mal dins del propi individu.

2. Marqueu amb una creu les característiques següents, tenint en compte la seva relació amb els relats de por o de terror:

	<i>A vegades</i>	<i>Sí</i>	<i>No</i>
1. Hi ha esdeveniments màgics que resolen la història.			
2. Hi intervenen éssers fantàstics, sobrenaturals, etc.			
3. La vida quotidiana queda alterada per les forces del mal.			
4. L'acció transcorre en uns espais completament imaginaris.			
5. S'utilitza una estructura narrativa ascendent.			
6. Acostuma a haver-hi un final inesperat.			
7. La trama s'articula amb elements de clímax i anticlímax.			
8. Els protagonistes acostumen a ser persones turmentades.			
9. Els protagonistes són sempre herois.			

10. Sempre hi ha una sorpresa final.			
11. El retorn dels morts és un dels temes més freqüents.			
12. Hi ha elements de misteri i sobrenaturals.			
13. Les solucions tenen una base científica.			
14. Les solucions transgredeixen les lleis científiques.			
15. L'element que genera la història és sempre d'origen meravellós.			

3. Seleccioneu el text que us ha fet més por de tots els que heu llegit al llarg d'aquestes sessions dedicades al gènere del terror i responeu les qüestions següents:

- a) Quins elements (els ambients, els personatges, les tècniques narratives, el llenguatge...) creieu que us han provocat aquest sentiment?
 - b) El tema tractat té relació amb algun incident que us hagi passat a vosaltres? Justifiqueu la resposta.
 - c) Quin personatge us ha inquietat més? Per què?
 - d) Quin ambient us ha semblat més adequat per a situar-hi una història de por? Justifiqueu la resposta.
4. Si us han agradat aquestes lectures, busqueu el conte o la novel·la corresponent a la biblioteca i llegiu-lo. En trobareu la referència completa a la bibliografia.

2. E. A. POE, *EL GAT NEGRE*

2.1 Abans de llegir

1. Llegiu les frases següents i marqueu amb una creu les accions quotidianes que us provoquen por. Argumenteu la tria que heu fet:

- Dormir en un lloc que no és l'habitual.
- Volar en avió.
- Nedar a alta mar.
- Abocar-vos al balcó.
- Contestar la pregunta d'un desconegut pel carrer.
- Desorientar-vos a la ciutat.
- Deixar la moto en un aparcament desconegut.

❑ Entrar en una habitació a les fosques.

— Si no hi ha cap acció de la llista que us causi por, escriviu els vostres propis exemples.

2. Subratlleu els mots relacionats amb la paraula *por*. Després, seleccioneu-ne deu i ordeneu-los de menys a més intensitat de sentiment de por:

Ànsia	Pànic	Terror
Aprensió	Paor	Zel
Basarda	Valentia	Esscrúpol
Audàcia	Pusil·lanimitat	Repugnància
Caguera	Impavidesa	Atreviment
Covardia	Recel	Esfereïment
Fòbia	Temor	Feresa
Inquietud	Serenitat	Atracció
Intimidació	Horror	Espavent
Malfiança	<i>Gosadia</i>	Angoixa

3. Consulteu la biografia d'Edgar A. Poe i completeu els apartats següents:

a) Lloc i any de naixement: _____

b) Lloc i data de la seva mort: _____

c) Fets més destacats de la seva infantesa i adolescència: _____

d) Trets més destacats de la seva personalitat: _____

e) Tret més destacat de la seva narrativa: _____

f) Gèneres que conreà: _____

g) Obres que ha escrit: _____

4. Què és per a vosaltres la por? I el terror?

5. Us ho passeu bé quan un llibre o una pel·lícula us provoquen por? Per què?

6. Escriviu el títol de tres llibres de por que conegueu:

7. Relateu als companys i companyes una història de por o de terror que us hagin explicat alguna vegada. Heu de tenir en compte que després us en valoraran els aspectes següents:

<i>Nom del narrador:</i>	<i>Sí</i>	<i>No</i>
Manté l'equilibri entre la presentació, el nus i el desenllaç de la història.		
Fa aparèixer els personatges principals i els secundaris.		
Explica on i quan passa la història.		
Manté coherentment els temps verbals.		

8. Imagineu quin pot ser el fil argumental del conte d'E. A. Poe que esteu a punt de llegir. El títol del conte i el paràgraf següent us poden ajudar a l'hora de fer les vostres prediccions:

Aquest darrer era un animal notablement gros i bell, totalment negre i d'una sagacitat sorprenent. La meva dona, que en el fons era una mica supersticiosa, parlant de la seva intel·ligència, al·ludia sovint a l'antiga creença popular que considerava tots els gats negres com bruixes transformades. Això no vol pas dir que ho cregués seriosament, i només ho exposo perquè m'acaba de venir a la memòria.
(p. 4 i 5)

— En quins indicis us heu fixat per fer les vostres hipòtesis lectores?

2. 2. Mentre llegiu

Mentre llegiu el conte, tingueu present que, en acabar, haureu de respondre algunes preguntes sobre la lectura.

1. En quin moment de la seva vida descriu els fets el protagonista?

2. Subratlleu els noms i els adjectius del primer paràgraf que construeixen l'atmosfera del relat:

No espero ni demano que doneu crèdit a la fantàstica i, això no obstant, senzilla història que em dispo a relatar. Tractant-se d'un cas en què els meus sentits es neguen a acceptar el seu propi testimoni, jo seria realment boig si ho esperés. Tanmateix, no sóc boig, i amb tota seguretat no somnio. Però demà moriré, i voldria treure'm avui aquest pes de la meva ànima. El meu desig immediat consisteix a presentar al món, d'una manera clara, succinta i sense comentaris, una sèrie de simples esdeveniments domèstics. Les conseqüències d'aquests fets m'han aterrit, m'han turmentat i m'han destruït. Amb tot, no intentaré pas d'aclarir-los. A mi gairebé no m'han produït cap altra impressió que l'horror; però a moltes persones els semblaran més barrocs que terribles. Potser més endavant sorgirà una intel·ligència capaç de reduir el meu fantasma a una explicació banal; una intel·ligència més serena, més lògica i molt menys excitable que la meua, capaç de veure en les circumstàncies que jo relato amb espant una sèrie ordinària de causes i efectes d'allò més naturals. (p. 3 i 4)

3. Creieu que Poe ha sabut mantenir l'atmosfera creada en el primer paràgraf al llarg de tot el conte? Raoneu la resposta.

4. Quines diferències hi ha entre el primer gat, Plutó, i el segon?

5. El segon gat, té alguna relació amb el primer? Per què?

6. Què porta el protagonista a delatar-se a la policia?

7. Marqueu amb una creu els tres elements que considereu més importants per a donar versemblança al relat i raoneu la tria:

- El narrador explica uns fets que succeeixen en un espai tancat.
- Parla com si estigués en possessió de la veritat.
- Juga amb l'ambigüitat moral de l'individu.
- Descriu els fets amb precisió.
- Coincideix amb la víctima.
- Té la capacitat de sorprendre's davant dels fets.

8. Llegiu els fragments següents. Després responeu les preguntes:

Durant la meua infantesa em vaig distingir per la docilitat i la humanitat del meu caràcter. Tan notable era la tendresa del meu cor, que m'havia convertit en l'ase dels cops dels meus companys. Sentia una autèntica passió pels animals, i els meus pares em permetien de tenir una gran varietat d'animals domèstics. (p. 4)

Dia a dia em tornava més taciturn, més irritable, més indiferent als sentiments dels altres. Utilitzava amb la meua dona un llenguatge brutal. Amb el temps fins i tot la vaig tractar amb violència personal. Naturalment, els meus animals favorits també van haver de suportar els canvis del meu caràcter. No solament no els feia cap cas, sinó que els maltractava. (p. 5)

La nostra amistat va durar d'aquesta manera uns quants anys, durant els quals el meu caràcter i el meu temperament, per culpa del dimoni de la intemperància, van experimentar (em pugem els colors a la cara en confessar-ho) una alteració radicalment funesta. (p. 5)

- a) Subratlleu, en els dos primers fragments, els mots relacionats amb les característiques psíquiques del personatge.
- b) Expliqueu els canvis de caràcter que es produeixin en el protagonista. Quina creieu que pot ser la causa del canvi?

9. Quin fet sobrenatural passa al final del conte?

10. Expliqueu què simbolitza el gat en el conte:

11. Rellegiu la biografia de l'autor. Creieu que hi ha algun paral·lelisme entre aquest i el protagonista del conte? Raoneu la resposta:

12. Hi ha diversos elements del conte que ajuden a donar versemblança i credibilitat a la història. De la selecció següent, marqueu, segons el vostre parer, quins són els més importants i justifiqueu-ne l'elecció:

- La visió psicològica dels personatges.
- La narració dels esdeveniments des d'un únic punt de vista narratiu.
- El clima de suspens i la sorpresa final.
- L'escenari on se situen els fets.
- El tractament hiperbòlic, exagerat, d'algunes escenes.

- El fet de no saber a què és deguda la presència de l'extraordinari.

13. Analitzeu l'estructura del conte. Quins són els moments clau que van creant el joc de tensions?

14. Quina escena us ha resultat més impactant? Justifiqueu la resposta:

2. 3. Després de llegir

1. Marqueu amb una creu l'afirmació que s'ajusta a l'estructura d'aquest conte:

- Segueix un ordre cronològic dels fets.
- Introdueix alteracions com el flashback (salt enrere en el temps) o l'anticipació.
- Altera l'ordre cronològic de la narració. El narrador se situa al mig de la història que narra, fa un llarg flashback que el porta fins al punt on s'havia situat i continua fins al final.

2. Marqueu amb una creu l'afirmació que s'ajusta a la veu narrativa d'aquest conte:

- El narrador és omniscient (ho sap tot de la història que narra).
- El narrador explica els fets des del punt de vista d'un dels personatges.
- El narrador utilitza únicament la primera persona.

3. Llegiu atentament aquests dos textos i responeu les preguntes següents:

Text 1

Jo era petita, molt petita, però me'n recordo com si fos avui... Ni que visqués un segle se m'esborraria de la imaginació la figura d'aquella vella de noranta anys, alta i seca com una antena, arrugada de mans i cara, pelada enterament de cap, la boca sense dents i els ulls enfonsats dintre el crani. Ja només tenia la pell i l'os... i vestida de negre, com anava, feia l'efecte d'un esquelet endolat. Sempre callada i adusta,

tenebrosa i enigmàtica, semblava una aparició de l'altre món. Com no fos per resar, no sortia una paraula dels seus llavis; morta per a totes les afeccions i desitjos de la vida, buscava el silenci i la soledat. Però enmig d'aquell allunyament de totes les coses de la terra, sols demostrava carinyo, més ben dit, amor fondo i entranyable per una bestiola, per un gat, que semblava la seva ombra. Era un gat gros, negre, de pell llustrosa, ensetinada, d'ulls vermells, encesos, incandescents i amb lo coll guarnit d'una cinta blau de cel, que l'àvia li renovava tot sovint. Es pot ben dir que no s'explicava la presència de l'àvia sense la companyia d'aquell gat, que era com una projecció de la seva vida. Ni un moment la deixava de dia, ni un moment de nit. Amb ella menjava, amb ella jeia, amb ella dormia, amb ella es despertava. (p. 51)

Raimon Casellas, *Ànimes de l'altre món*



Text 2

Plutó —així es deia el gat— era el meu animal predilecte, el meu company de jocs. Només jo li donava menjar, i em seguia per tota la casa. Fins i tot tenia feina a evitar que em seguís pels carrers.

La nostra amistat va durar d'aquesta manera uns quants anys, durant els quals el meu caràcter i el meu temperament, per culpa del dimoni de la intemperància, van experimentar (em puguen els colors a la cara en confessar-ho) una alteració radicalment funesta. (p. 5)

- a) Expliqueu quin tipus de relació hi ha entre l'amo i el gat en els dos textos:

- b) Heu tingut alguna vegada algun animal a casa? Si és així, expliqueu la vostra relació amb ell:

4. Si us ha agradat *El gat negre*, us recomanem la lectura del conte de Raimon Casellas *Ànimes de l'altre món* que trobareu dins d'*Antologia de narrativa fantàstica catalana*, a càrrec d'Emili Olcina.

5. Elaboreu un vocabulari de termes de terror a partir de la lectura d'aquest conte i d'altres textos que conegueu. Aquest recull us pot ser d'utilitat quan produïu els vostres textos:

<i>Nom</i>	<i>Adjectiu</i>	<i>Expressió</i>
<i>mort</i>	<i>funesta</i>	<i>fugir com un esperitat</i>

6. Llegiu les expressions següents i marqueu les tres que reflecteixin un estat d'ànim alterat en extrem:



- <i>No sóc boig. (p. 3)</i>	
- <i>Les conseqüències d'aquests fets m'han aterrit. (p. 3)</i>	
- <i>Va experimentar una alteració radicalment funesta. (p. 5)</i>	
- <i>No tenia cap escrúpol. (p. 5)</i>	
- <i>En conseqüència es tornava més esquerp. (p. 6)</i>	
- <i>Es va apoderar de mi una fúria dimonial. (p. 6)</i>	
- <i>Vaig experimentar un sentiment mig d'horror, mig de remordiment. (p. 6)</i>	
- <i>Amb un remordiment amarg al cor. (p. 7)</i>	
- <i>Em vaig abandonar a la desesperació. (p. 7)</i>	
- <i>La meva sorpresa i el meu terror foren extraordinaris. (p. 9)</i>	
- <i>A poc a poc aquells sentiments d'aversion i d'enuig van anar creixent fins a convertir-se en l'amargura de l'odi. (p. 11)</i>	
- <i>Els pensaments més íntims van esdevenir els més infames. (p. 13)</i>	

- Em va provocar una ràbia més que diabòlica. (p. 14)	
- Seria una bogeria expressar-vos els meus sentiments. (p. 19)	

7. Escriviu un paràgraf d'un conte que inclogui algunes de les paraules i de les frases dels exercicis anteriors. Us suggerim un títol per a la història: *Els sentits es neguen a acceptar la realitat.* (p. 3)

8. Us proposem un joc de llengua:

- a) Escolliu un animal que us faci por. Al costat escriviu algunes de les característiques que en destacaríeu i dos mots, com a mínim, que descriguin la sensació que us produeix. Fixeu-vos en l'exemple:

<i>Animal</i>	<i>Característiques</i>	<i>Sensacions</i>
<p>Aranya</p> 	<p>És un aràcnid. Té vuit potes fines; pot ser peluda i verinosa. És silenciosa i, per tant, en la foscor no sabem que hi és. L'aranya domèstica viu a l'interior de les cases, fa la teranyina al racó de les parets. Al fons de la tela fabrica un petit tub, on s'amaga esperant la presa.</p>	<p>Fàstic, repulsa, angúnia, traïció, inseguretat.</p>
		

- b) Escolliu un company o una companya i feu-ne una descripció física i de caràcter:
-

- c) Imagineu-vos que el vostre amic o la vostra amiga conviu amb l'animal que heu triat a l'apartat a). Escriviu un text en el qual s'expliqui com és aquesta convivència. Heu de tenir en compte que el contacte amb l'animal que heu descrit li produeix un canvi de personalitat. No pot sortir el nom de qui esteu escrivint:

- d) Per acabar, llegiu el text anterior a tot el grup. Hauran d'endevinar de quin company o de quina companya es tracta.

9. Si teniu interès en altres contes de por i de terror d'E. A. Poe, us suggerim que llegiu els altres contes d'aquest mateix recull.

3. ALTRES CONTES D'HORROR D'E. A. POE

**La bóta
d'amontillado**

El cor delator

Hop-Frog

La màscara de la mort roja

El pou i el pèndol

El fet del cas de M. Valdemar

1. Trieu la lectura d'un conte de manera que, entre tots, els treballeu tots. Després de llegir-lo, ompliu la fitxa de lectura del conte seleccionat:

a) El conte

Títol del conte: _____

1. Quina relació té el títol amb el tema o l'argument del conte?

2. Marqueu amb una creu el punt de vista narratiu:
 - Primera persona
(El narrador és testimoni de l'acció i sovint s'identifica amb el protagonista.)
 - Tercera persona
(El narrador queda fora dels fets encara que, de vegades, pot participar-hi.)

3. Marqueu amb una creu quins tipus de personatges hi apareixen i escriviu-ne el nom:
 - Personatge individual
(Reflecteix les inquietuds, les opinions o una manera de ser pròxima al lector.)
 - Personatge col·lectiu
(El formen un grup de persones, sense que en destaquí cap.)
 - L'autor personatge
(L'autor és el protagonista o un personatge.)
 - Personatge objecte
(El protagonista és un objecte inanimat que pot tenir facultats humanes.)

4. Marqueu amb una creu quin és l'escenari en què es desenvolupa l'acció i digueu quin és:
 - Espai obert

Espai tancat

5. Quins són els moments culminants (clímax) de la narració?

6. Quina és la sorpresa final?

7. Marqueu amb una creu quin tipus de desenllaç té la història:

Final obert (El lector ha d'imaginar-se un possible final.)

Final tancat (L'autor dóna solucions als problemes exposats a la narració.)

b) El llenguatge

1. Escriviu cinc noms i cinc adjectius que contribueixin a construir l'ambient de por del conte:

Noms

Adjectius

1.

1.

2.

2.

3.

3.

4.

4.

5.

5.

2. Marqueu amb una creu els tipus de text que predominen en la narració:

Descritiu

Diàleg

Narratiu

c) L'argument i el tema

1. Resumiu l'argument del conte:

2. Expliqueu-ne el tema principal:

3. Quin aspecte del conte (l'ambient, la descripció d'un personatge, el final...) us ha provocat més sensació de por? Per què?

2. Completeu aquestes frases, que resumeixen els trets més característics de la manera d'escriure d'E. A. Poe, amb la paraula que correspongui d'aquestes que us proposem:

extraordinari, psicològica, morts, escenogràfic, sorpresa, versemblança

- E.A. Poe dóna una visió psicològica dels seus personatges, fet que afavoreix que el relat tingui una _____ major.
- En la majoria dels seus contes hi ha una barreja entre la por _____ i la por produïda per elements horribles (sang, cadàvers, cementiris...).
- L'autor contraposa els elements ordinaris a la presència de l' _____.
- Un dels temes més característics de Poe és el retorn dels _____, bé per venjança, bé per recobrar el que la mort els ha tret.
- Un tret _____ dels seus relats és que succeeixen en espais tancats.
- En el conte *El gat negre*, com a la majoria dels relats de Poe, un element clau és la _____ final.

3. Poe sovint es basava en fonts documentals per a escriure els seus contes:

- *El gat negre* es basa en la notícia de la troballa del cadàver d'un home emparedat a l'església de Sant Llorenç, a la ciutat italiana de Don Giovanni. (Fonts documentals, 9)
- *La Màscara de la Mort roja* sorgeix a partir de la notícia editada al *New York Mirror* sobre el ball de màscares durant l'epidèmia de còlera a París. (Fonts documentals, 10)
- *El pou i el pèndol* descriu la mort pel sistema del pèndol, mètode utilitzat pel Sant Ofici com a càstig del Tribunal Secret. (Fonts documentals, 11)

- Trieu una notícia i elaboreu un conte a partir de la informació que hi trobeu. Us en suggerim algunes:

ES VEN UN ESBÓS DE MIQUEL ÀNGEL PER MÉS DE 2.100 MILIONS

LONDRES

Un dibuix de l'artista renaixentista es va vendre ahir a Christie's per 2.100 milions de pessetes. El dibuix, usat per l'artista com a esbós per fer l'escultura *Crist resuscitat*, va ser adquirit per telèfon per un comprador anònim pel doble del preu de sortida.

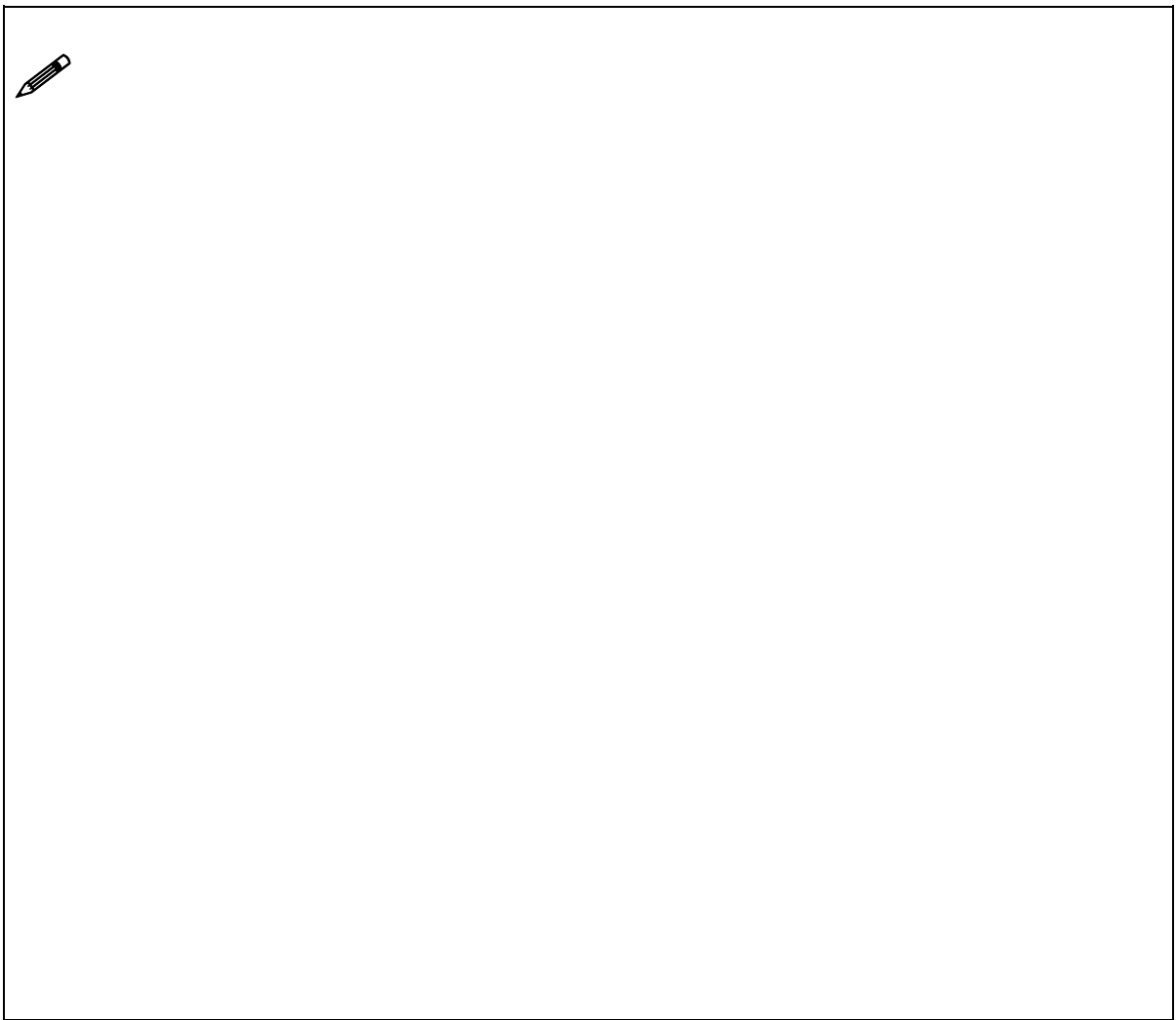
Avui, 5 de juliol de 2000

CONTINUEN LES APAGADES A L'EIXAMPLE DE BARCELONA

REDACCIÓ

Més de 6.000 veïns del barri de l'Eixample i del districte de Ciutat Vella es van quedar ahir sense llum des de les dotze fins a les dues del migdia. Dilluns, una altra avaria en la línia de mitja tensió Fecca-Enher va afectar uns 1.600 abonats durant més de vuit hores també a l'Eixample.

Avui, 5 de juliol de 2000



**II. UNA POR BEN ACTUAL:
J. F. PÉREZ, *EL QUART VENT***

1. ABANS DE LLEGIR

1. Observeu els indicis externs del llibre i empleneu la fitxa següent:

<i>Fitxa bibliogràfica</i>	
Autor:	
Títol:	
Editorial:	Col·lecció:
Any de publicació:	Nombre de pàgines:
Estructura de l'índex:	

2. Busqueu informació sobre l'autor a la contracoberta del llibre i als annexos d'aquest dossier (2 i 3) i completeu les frases següents:

- Josep Frederic Pérez va néixer a _____ l'any _____
 - La seva principal afecció és _____
 - Altres obres que ha escrit són _____
- _____

3. Relacioneu les paraules següents amb el seu significat. En acabar, consulteu el text i corregiu l'exercici:

1. *acroteri* (p. 6) ____ a) barana col·locada damunt una cornisa per a ocultar l'alçada de la teulada.

2. *penell* (p. 19) — b) pedra tallada en forma de paral·lelepípede rectangular i amb caires vius emprada en la construcció de murs, pilars, etc.

3. *carreus* (p. 88) — c) peça lleugera de metall, en forma de sageta, de gall, etc., que pot girar a l'entorn d'un eix vertical empesa pel vent i serveix per a assenyalar-ne la direcció.



4. Llegiu el text que trobareu a l'annex 3 i contesteu les preguntes següents:

— Què creieu que és per en Josep Frederic Pérez la por i el terror?

— Quin tret destacaríeu de la seva personalitat? Per què?

5. A les històries de por, de vegades hi ha fets sobrenaturals, és a dir, que excedeixen el poder o les lleis de la natura, com és el cas de miracles, visions, etc. Expliqueu alguna història en la qual hagi succeït algun fet sobrenatural.

6. El vent és un fenomen meteorològic i climàtic que consisteix en el moviment natural, generalment horitzontal, de masses d'aire. Relacioneu els rumbos de la rosa dels vents amb el nom del vent corresponent. Consulteu el diccionari, si cal:

Gregal	Llevant	Xaloc	Garbí/Llebeig/Marinada	Ponent	Mestral
---------------	----------------	--------------	-------------------------------	---------------	----------------



7. Creieu que el vent pot influir en l'estat d'ànim de les persones? Per què?

8. El títol d'una novel·la és part del text; de fet, és la primera part que trobem i, per tant, té un poder considerable per atreure i condicionar l'atenció del lector. Quin creieu que pot ser el significat del títol d'aquesta novel·la?

9. En l'antiguitat clàssica, hi va haver la personificació dels vents en figures de dimonis i de déus. El vent va ser objecte d'un culte de sacrificis humans. Quin creieu que pot ser l'argument de la novel·la?

2. MENTRE LLEGIU

Mentre llegiu el conte, tingueu present les preguntes que haureu de respondre en acabar.

1. Què va robar l'Ombra?

2. Què va passar la vigília de la nit de Nadal?

3. Per què creieu que la gent del poble té por del vent?

4. Què passa mentre els nois estan guarnint l'arbre de Nadal?

5. Què explica l'àvia als nois sobre els fets que van ocórrer disset anys enrere?

6. Quines coincidències hi ha entre els fets ocorreguts ara i els que van passar fa disset anys?

7. Quina relació té la Berta amb en Roc, l'Ernest i en David?

8. Quin és el primer vent?

9. Quina llegenda explica l'Isidre de cal Putxet als nois?

10. Què li va passar, a en Roc, mentre buscava el penell?

11. Quin és el segon vent?

12. Per què l'Ernest pensa que en Dídac és l'Ombra?

13. Temps enrere, qui va escriure la nota al mossèn? Per què?

14. Quines intencions pot tenir "el Vent"?

15. Expliqueu breument el desenllaç de la història. Segur que us ha sorprès. Sí és així, per què?

16. Us ha agradat que la història tingui un final obert? Per què?

17. Escriviu un paràgraf que expliqui com podria continuar la història:

3. DESPRÉS DE LLEGIR

1. Al llarg de la novel·la, Josep Frederic Pérez descriu el vent de diferents maneres. Llegiu la llista del quadre següent i marqueu amb una creu les característiques dels vents:

<i>Vent</i>						
<i>Descripció</i>	<i>Fort</i>	<i>Mitjà</i>	<i>Suau</i>	<i>Fred</i>	<i>Calent</i>	<i>Humit</i>
<i>brisa freda</i> (p. 5)						
<i>aire agitat</i> (p. 5)						
<i>aire gelat</i> (p. 9)						
<i>aire en vent violent</i> (p. 5)						
<i>un temporal d'aire fred</i> (p. 13)						
<i>Huracà</i> (p. 19)						
<i>un airet força molest</i> (p. 28)						
<i>un remolí</i> (p. 44)						
<i>vents del nord</i> (p. 50)						
<i>vent humit</i> (p. 121)						

2. La nostra llengua està plena d'expressions relacionades amb el vent. Relacioneu amb una fletxa les expressions següents i el seu significat:

- | | |
|---|--|
| 1. Anar tot vent en popa. | a. Haver sentit parlar d'una cosa, sense haver-ne tret l'entrellat. |
| 2. A quatre vents. | b. Caure fàcilment en l'oblit. |
| 3. Bon vent i barca nova. | c. Aïllat de tots costats. |
| 4. Anar contra vent i marea. | d. Tirar endavant obstinadament, malgrat tots els obstacles. |
| 5. Emportar-se el vent (una cosa). | e. Conformar-se al curs dels esdeveniments. |
| 6. Girar-se a tots els vents. | f. Anar molt bé. |
| 7. Tenir vent al cap. | g. Expressió de comiat adreçada a algú o a alguna cosa que no sap greu que se'n vagi o es perdi. |
| 8. Saber el vent i no saber el torrent. | h. Tenir el cap ple de pretensions. |

3. A partir de la descripció d'alguns elements dels seus personatges (cara, cabells, alçada, vestit, caràcter), l'autor aconsegueix que aquests semblin reals. Esbrineu de quin personatge es tracta en cada fragment:

- *Era un noi simpàtic, d'aquells que mai s'empipen per res. Era més alt que l'Ernest, però no tan fort, més aviat un pèl secall. Tenia els ulls grossos i grisos i uns llavis massa primos que li donaven al rostre un aire sempre malaltís; amb tot, era atractiu, això havien dit sempre d'ell les noies del poble. (p. 10 i 11)*

Personatge: _____

- *Era per damunt de tot un bon home. Era rabassut de mena i sempre somreia darrere la seva barba blanca, curta, ben retallada i molt espessa. (p. 20)*

Personatge: _____

- *Era una noia no gaire alta, més aviat baixeta i tot, al costat de l'Ernest i d'en Roc, primeta, amb uns cabells llisos de color ros cendra que li tapaven parcialment la cara, de pell blanca i pigada, amb uns ulls extremadament vius, de vegades blau fosc, de vegades liles gairebé negres, molt singulars. (p. 26)*

Personatge: _____

- *Tenia la pell molt arrugada i uns cabells blanquíssims i molt abundants, llargs fins a les espatlles. Anava vestit amb un abric de pells que gairebé arrossegava i duia un barret similar al dels caçadors del Canadà. (p. 48)*

Personatge: _____

- *Era un home jove, alt i corpulent, amb la pell molt blanca i els cabells grisos i brillants, tot i que la Berta no podia veure-li més que el serrell que li sortia de sota el casquet de llana. Tenia els ulls blaus i un somriure blanc que feia mal als ulls i tot. (p. 52)*

Personatge: _____

4. L'autor ens descriu molt poc com és l'Ernest físicament. Malgrat tot, quan heu acabat de llegir la història us heu fet una idea de com és aquest personatge. Feu una fitxa que reculli els trets bàsics del noi i la seva evolució:

<i>Característiques físiques</i>	
----------------------------------	--

<i>Característiques psíquiques</i>	
<i>Altres característiques</i>	

5. Llegiu els paràgrafs següents i escriviu quins creieu que són els sentiments dels personatges en cada moment. Us suggerim, a la llista següent, alguns mots que us poden ajudar:

ànsia	aprensió	basarda	caguera	covardia
fòbia	inquietud	malfiança	pànic	por
recel	temor	serenor	horror	inseguretat
repugnància	atracció	angoixa	eufòria	quietud
nerviosisme	esperança	incertesa	fàstic	esgarrifança

- *Allà, mentre tots recuperaven lentament el ritme cardíac normal, un silenci etern els va envoltar. Potser es pensaven que si no comentaven res era, de fet, com si res no hagués passat... (p. 33)*

-
- *Va seure en una cadira que tenia al costat i va obrir l'àlbum de fotografies. Durant uns instants no va reaccionar, després, amb un filet de veu només va saber dir:
–Mare de Déu, és ell! (p. 118)*

-
- *La finestra es va quedar oberta, i la Berta no va trigar gaire a desvetllar-se i a tancar la finestra en sentir que un vent humit i molt desagradable li recorria per tota la pell nua. (p. 121)*

-
- *Llavors tots es van adonar que la Berta somicava en un racó. Les mirades es van clavar en ella, que estava encongida al costat d'un munt de mobles vells, amb els ulls entelats de llàgrimes i amb les dues mans molt obertes tapant-se el ventre. Només va fer que sí amb el cap i, després d'uns segons, afegí:
–És petit, molt petit, però em sembla que ja es belluga... (p. 159)*
-

6. Expliqueu en dues línies el tema d'aquesta novel·la:

7. A les llegendes i a les històries de por, el mal es pot manifestar de diverses maneres. En aquesta novel·la ho fa personificant-se en el vent:

- a) Digueu el nom de dos éssers que simbolitzin les forces del mal, expliqueu-ne les característiques i els poders que tenen.
- b) Després, expliqueu quins són els mètodes més eficaços que sapigueu per combatre'ls. Si no els sabeu, suggeriu una manera de fer-ho.
- c) Finalment, elaboreu una única llista d'éssers malignes entre tots els companys de la classe. Fixeu-vos en l'exemple:

<i>Ésser maligne</i>	<i>Característiques i poders</i>	<i>Manera de combatre'l</i>
El Vent	Adopta forma humana; té el poder de bufar d'una manera selectiva i destructora. Els seus poders dominaran l'home quan aconseguixi engendrar un fill abans de l'arribada del Quart Vent.	Saber amb quina figura humana s'ha encarnat i evitar que engendri un fill abans de l'arribada del Quart Vent.

8. Escolliu un ésser maligne de la llista que heu elaborat entre tota la classe i convertiu-lo en el protagonista d'un conte.

9. Marqueu amb una creu les característiques que considereu que tenen una relació més directa amb la novel·la. Justifiqueu amb exemples la tria que heu fet:

- Hi ha sempre un viatge.
- El contingut especulatiu hi té una gran importància.
- Hi ha elements de misteri i sobrenaturals.
- L'element que genera la història és misteriós.
- L'element que genera la història és d'origen meravellós.
- El protagonista és un heroi o una heroïna.

- L'heroi té un acompanyant.
- Les solucions tenen una base científica.
- Les solucions transgredeixen les lleis científiques.
- Tots els esdeveniments aparentment inversemblants són explicats de manera comprensible.
- Al final del relat, l'heroi rep una recompensa moral o física.
- Al final de relat, hi ha una sorpresa que desvetlla el misteri.
- Dóna respostes humanes davant dels canvis provocats per la ciència i la tecnologia.
- El desenllaç porta la història cap a la realitat.
- El final de la història queda obert i amb un futur incert.

10. Expliqueu la vostra opinió sobre la novel·la a la resta de companys i companyes. Us suggerim una sèrie de preguntes que us poden servir de guia en la vostra explicació:

- Heu trobat interessant l'argument? Per què? En canviaríeu alguna cosa? Quina?

- Quin personatge us ha cridat més l'atenció? Per què?

- Què opineu sobre els personatges femenins? Per què?

- Creieu que la novel·la aconsegueix de crear en els lectors una sensació de suspens, d'intriga i de por? Quins elements us ho fan pensar?

- Heu tingut alguna dificultat per llegir l'obra (el vocabulari, l'argument, l'estructura de les frases...)?

- Quin és el capítol que us ha costat més de llegir? Per què?

- Quin és el capítol que us ha agradat més de llegir? Per què?

- Si heu llegit algun altre llibre de J. F. Pérez, quin us ha agradat més? Per què?

- Puntueu la novel·la del 0 al 10 (de menys a més) _____

11. Si voleu explicar a l'autor el que us ha agradat més o el que no us ha agradat tant del llibre que heu llegit; si voleu expressar-li les sensacions que us ha provocat la història i proposar-li possibles canvis, podeu fer-ho a través del correu. Observeu aquest model de carta i, després, escriviu la vostra i envieu-la-hi:

Data _____
Salutació _____
Introducció (presentació personal) _____

Exposició _____

Conclusió _____

Comiat _____

Podeu enviar les vostres cartes a l'adreça següent: j.fred@teleline.es

III. UN FUTUR SENSE POR

Si heu llegit alguns dels contes d'E. A. Poe, o bé la novel·la *El Quart Vent*, de J. F. Pérez, de ben segur que heu descobert el plaer de sentir por i esgarrifances sense anar més enllà de la vostra habitació, del menjador de casa o bé de la biblioteca.

El conjunt d'activitats que us proposem en l'apartat següent tenen com a finalitat ajudar-vos a saber encara més coses sobre la por.

1. ON ÉS LA POR?

1. Una bona part de les històries de por que heu llegit han estat portades al cinema. Mireu la pel·lícula *Dràcula*, basada en la novel·la de Bram Stoker, i feu les activitats següents:

a) Abans de veure-la, ompliu aquesta fitxa:

<i>Nom de la pel·lícula</i>	
<i>Nacionalitat</i>	
<i>Nom del director</i>	
<i>Actors principals</i>	
<i>Tema</i>	
<i>Gènere</i>	

c) Quan mireu la pel·lícula, observeu l'actitud del vampir en relació amb les víctimes i quins efectes provoca la seva conducta al seu voltant.

d) Després, responeu les preguntes següents:

- Quines condicions de vida té el vampir?
- Quin tipus de relació manté el vampir amb la seva estimada?
- Quins sentiments creieu que desperta Dràcula en aquesta noia?
- Valoreu els aspectes positius i negatius de la personalitat del vampir.
- Considereu que és culpable dels seus actes? Raoneu la resposta.
- Compareu les accions d'aquest vampir amb les de l'ésser malèfic de la novel·la *El Quart Vent*. Quines semblances i quines diferències hi observeu? Quin personatge us resulta més terrorífic?
- Us ha agradat la pel·lícula? Justifiqueu la resposta.

2. Els responsables de la revista del vostre centre us han demanat que redacteu una crítica de la pel·lícula *Dràcula*. De bon començament, la proposta us ha espantat una mica.

Tanmateix, a mesura que hi heu pensat us hi heu anat engrescant. Perquè tingueu una guia que us pugui servir d'exemple, us han lliurat una crítica publicada en el diari *La Vanguardia*. Llegiu-la i després feu les activitats que s'indiquen:

‘EL ÚLTIMO ESCALÓN’

MÉS CINEMA DE TERROR SOBRE VISIONS D'ULTRATOMBA

La intersecció entre la realitat i la mort s'ha convertit, gràcies a *El sexto sentido*, en una moda, potser efímera, però que s'ha reforçat amb uns quants films: recordem *Destino final* o, ara, *El último escalón*, producció que tampoc no amaga els seus deutes amb clàssics del terror com *El exorcista* (només cal mirar la nena fantasma que aterreix el protagonista).

L'argument: un home (Kevin Bacon) se sotmet a una sessió d'hipnosi que li obrirà les portes a visions premonitòries.

El director: és el guionista David Koepf, creador de les històries de *Jurassic Parc* o *Mission: Impossible*. Amb el seu debut com a director, *El efecto dominó*, ja va demostrar que la tensió i les atmosferes enrarides són la seva especialitat. A *El último escalón* ho aconsegueix en la primera meitat, després el ritme cau una mica.

Els fantasmès: són, sens dubte, el millor del film. A banda de l'esgarrifosa aparença dels espectres, el director crea una sensació inquietant i irreal, que aconsegueix filmant les seves escenes a només sis fotogrames per segon.

La inspiració: *El último escalón* es basa en una novel·la de Richard Matheson, un clàssic de la ciència-ficció i del terror dels anys cinquanta i autor d'algunes històries de la sèrie *La dimensió desconeguda*.

Adient per a: qui gaudeixi patint.

Contraindicat per a: qui és fàcilment suggestionable, no sigui que acabi hipnotitzat veient el film.

- **El último escalón** EUA, 1999. **Dir.:** DAVID KOEPP. **INT.:** KEVIN BACON, ILLEANA DOUGLAS, KEVIN DUNN, KATHRYN ERBE.

Què fem? Suplement de *La Vanguardia*, 14 de juliol de 2000

a) Quins aspectes positius es remarquen de la pel·lícula *El último escalón*? Es fa referència a algun tret negatiu?

b) Organitzeu la feina per parelles. Redacteu les vostres crítiques cinematogràfiques sobre *Dràcula*. Seguiu els apartats de la fitxa següent:

CRÍTICA CINEMATogrÀFICA

Dràcula

PRESENTACIÓ

ARGUMENT

ASPECTES REMARCABLES (direcció, interpretació dels actors, escenaris, maquillatge, vestuari, música...)

PÚBLIC A QUI S'ADREÇA

Nom dels autors de la crítica i data

c) Seleccioneu, entre tots, tres crítiques i feu-les arribar a la revista del centre.

3. Feu una breu enquesta sobre la presència del gènere de terror al vostre barri o població:

A. Enquesta als llibreters

a) Formeu grups de tres i aneu a la llibreria més propera a casa vostra. Cada grup ha d'anar a una de diferent. Demaneu al llibreter que respongui les vostres preguntes. Empleneu, cada grup, una fitxa com la següent:

Enquesta al llibreter

Nom dels qui formen el grup de treball _____

Llibreria _____

1. Quins llibres de por i de terror en català podem comprar a la seva botiga?

2. I en castellà?

3. Hi ha alguna col·lecció de llibres de por i de terror en català?

4. I en castellà?

5. Quin és el llibre d'aquest gènere publicat en català que es ven més?

6. I en castellà?

c) Formeu un grup que reculli els fulls de resposta de les entrevistes. A cada full hi ha d'haver el nom del grup que ha fet l'entrevista. Recordeu que les entrevistes són anònimes.

d) Amb els resultats de totes les entrevistes, ompliu el quadre següent:

<i>Nom del grup</i>	<i>Llibres en català</i>	<i>Llibres en castellà</i>	<i>Col·lecció en català</i>	<i>Col·lecció en castellà</i>	<i>Llibre més venut en català</i>	<i>Llibre més venut en castellà</i>
Total						

e) Una vegada omplert el quadre amb els resultats totals, que cada grup en faci una valoració. Després, exposeu en veu alta les opinions del grup i les vostres valoracions a la resta de la classe. Per fer-ho, utilitzeu el guió següent:

- La importància del gènere de terror en català (la presència en les llibreries, l'èxit de lectors...):

--

- La importància del gènere de terror en castellà (la presència en les llibreries, l'èxit de lectors...):

--

- Temes tractats pel gènere que tenen més èxit actualment:

--

- Autors més llegits:

--

- Nombre de llibres de terror en català i en castellà. Motius que creieu que originen la situació observada:

--

B. Enquesta als pares i als amics

a) Demaneu al pare o a la mare que contestin les preguntes següents sobre què llegeixen:

Enquesta al pare/a la mare	
Nom de l'entrevistador/a _____	
• Quants anys tens?	
20-30	
30-40	
40-50	
+50	
• Llegeixes llibres de por o de terror?	
NO	SÍ
• Si en llegeixes:	
- quants són en català?	
més de la meitat	
la meitat	
menys de la meitat	
- quin és el teu autor preferit?	
- per què t'agrada aquest gènere?	
• Si no en llegeixes:	
- per què no t'agrada aquest gènere?	
- quin gènere t'agrada llegir? (novel·la de ciència-ficció, d'aventures, policíaca ...)	

b) Feu el mateix amb un amic o amiga. No ha d'ésser de la mateixa classe:

Enquesta a un amic o una amiga	
Nom de l'entrevistador/a _____	
• Quants anys tens?	
10-12	
12-14	
14-16	
+16	
• Llegeixes llibres de por o de terror?	
NO	SÍ
• Si en llegeixes,	
- quants són en català?	
més de la meitat	
la meitat	
menys de la meitat	
- quin és el teu autor preferit?	
- per què t'agrada aquest gènere?	
• Si no en llegeixes,	
- per què no t'agrada aquest gènere?	
- quin gènere t'agrada llegir? (novel·la de ciència-ficció, d'aventures, policíaca ...)	

- b) Organitzeu un grup de tres alumnes que s'encarregui de recollir les informacions obtingudes per part de tots els vostres companys. Sumeu els resultats i anoteu-los en els quadres següents:

Enquesta als pares					
Respostes	20-30 anys	30-40 anys	40-50 anys	més de 50 anys	Total
Llegeixen llibres de por					
NO					
SÍ					
Lectures en català					
Autor preferit					
Motius per llegir aquest gènere					
Motius per no llegir-lo					
Altres gèneres escollits					
Total persones enquestades					

Enquesta als amics					
Respostes	10-12 anys	12-14 anys	14-16 anys	més de 16 anys	Total
Llegeixen llibres de por					
NO					
SÍ					
Lectures en català					
Autor preferit					
Motius per llegir aquest gènere					
Motius per no llegir-lo					
Altres gèneres escollits					
Total persones enquestades					

4. Formeu grups de quatre. A partir dels resultats totals de les enquestes reflectits en els quadres, intenteu respondre les preguntes següents:

- a) Majoritàriament, els pares llegeixen llibres de por o de terror? Hi ha diferències segons l'edat? Per què?
- b) I els vostres amics, llegeixen llibres de por o de terror? Hi ha diferències segons l'edat? Per què?
- c) Les lectures són majoritàriament en català? Hi ha diferències segons l'edat? Per què?

d) Als que llegeixen aquest gènere, per què els agrada? Hi ha diferències entre els motius exposats pels pares i els exposats pels vostres amics?

e) Als que no llegeixen aquest gènere, per què no els agrada?

5. Exposeu a la resta de la classe les vostres opinions sobre el que heu observat fent les entrevistes i les enquestes.

6. Després d'escoltar els vostres companys, redacteu individualment un escrit que tingui per títol: *La literatura de terror a la nostra societat*.

2. DIGUEU-HI LA VOSTRA

1. Relacioneu els éssers terrorífics següents amb algunes de les seves qualitats més conegudes:

<i>Ésser fantàstic</i>

<i>Qualitat</i>

1. Vampir

a. Ànima en pena pròpia de Mallorca. Va vestida amb llençols blancs i udola esgarrifosament.

2. Bubota

b. És l'amo de l'infern. Li agrada utilitzar pseudònims com Llucifer, Satanàs, Belzebú...

3. Bruixa

c. Li agraden els rellotges de sorra i les danses que, en honor seu, es fan a Verges (l'Empordà).

4. La Mort

d. Dones d'aigua. Fantasmes femenines del Montseny.

5. Diable

e. La seva figura no es reflecteix en els miralls.

6. Paitides

f. Prefereix anar vestida de negre i emetre conjurs. Utilitza escombres voladores per viatjar.

2. Inventeu la vostra pròpia criatura terrorífica:

a) Poseu-li un nom.

b) Descriviu-ne les parts, expliqueu com funciona, com s'alimenta i quina utilitat té.

c) Exposeu la vostra creació a la resta de companys. Utilitzeu dibuixos i gràfics com a suport de les vostres explicacions.

3. Organitzeu un treball oral de grup seguint els passos següents:

- a) Formeu grups de sis. Escolliu un tema que us interessi i que estigui relacionat amb les lectures que heu fet. Per exemple:
- els límits morals de la ciència,
 - els poders sobrenaturals,
 - els efectes del terror en la ment humana,
 - la coexistència del bé i del mal en l'home,
 - la violència a la societat actual,
 - els perills que afecten al futur de la humanitat, etc.
- b) Durant deu minuts, cadascun de vosaltres pot dir la seva opinió sobre el tema i/o proposar solucions. Es tracta de llançar moltes idees i molt variades. Com més millor. Un de vosaltres anotarà tot el que es digui.
- c) Després, dediqueu quinze minuts a debatre les opinions expressades per la resta del grup i a reforçar les vostres pròpies opinions. Totes les idees que han sortit, cal valorar-les i ordenar-les en una estructura coherent.
- d) Finalment, destrieu entre tots les opinions i els arguments que representen millor la totalitat del grup. Dediqueu una estona a comentar els resultats obtinguts. Tingueu present que heu de respectar els torns de paraules i que podeu fer servir expressions com ara:
- «a mi em sembla que...»
 - «jo crec que...»
 - «és clar que...»
 - «estic d'acord...»
 - «no estic d'acord...», etc.

4. Organitzeu una taula rodona a partir del tema que us resulti més engrescador d'aquests dos:

- Si fos possible donar vida a un ésser inanimat, quines característiques creieu que hauria de tenir per tal de contribuir a una millora de la societat? Analitzeu els beneficis i els perills de confiar algunes feines i responsabilitats a éssers creats artificialment per l'home (robots, computadores, monstres, androïdes, ciborgs...).
- Una de les teories existents sobre la literatura de terror afirma que l'objectiu d'aquest tipus de literatura no és motivar la por, sinó foragitar-la i controlar-la. Més que no tenir por, l'important és saber-la controlar. Penseu en aquestes afirmacions i argumenteu les vostres opinions amb exemples de situacions actuals que us preocupin (el futur de la societat, les guerres, l'equilibri ecològic, la situació econòmica dels països del Tercer Món...).

5. Actualment no temem que els vampirs o els dimonis destrueixin el món; el perill real són les guerres i l'amenaça d'un atac nuclear de resultats nefastos per a la humanitat. Argumenteu oralment les vostres opinions sobre aquesta afirmació i, quan us adreceu als vostres companys, tingueu present el decàleg següent:

DECÀLEG DEL LENGUATGE ORAL

1. Parlar amb frases curtes i de construcció sintàctica simple.
2. Separar les frases per pauses i silencis. Marcar les pauses.
3. Canviar de to. Utilitzar preguntes i preguntes retòriques. [...]
4. Aprofitar l'efecte de les repeticions de paraules o conceptes.
5. Jugar amb les oposicions i les antítesis.
6. Avançar i recular en l'argument del discurs.
7. Enumerar i marcar les enumeracions (un, dos, tres, etc.).
8. Utilitzar connectors per a articular clarament el discurs.
9. Posar exemples i comparacions [...].
10. Utilitzar l'acudit o l'anècdota personal per a aproximar-se al públic i fixar millor els missatges.

RUBIO, J. i PUIGPELAT, F. *Com parlar bé en públic*. (p. 222-223)

BILIOGRAFIA

1. EL GÈNERE DE LA POR I DEL TERROR

1.1. Novel·les i contes

- ALCOVER, A. M. *Les millors rondalles de Mallorca, 1 i 2*. Barcelona: Moll, 1986. (Club de butxaca; 34)
- GARRIGA, C. *Les nostres llegendes*. Barcelona: Juan Granica, 1984.
- DRACS, O. *Lovecraft, Lovecraft!* Barcelona: Edicions 62, 1992. (El cangur; 140)
- OLCINA, E. *Antologia de narrativa fantàstica catalana*. Barcelona: Laertes, 1998. (L'Arcà)
- PÉREZ, J. F. *El Quart Vent*. Barcelona: Cruïlla, 1998. (Gran Angular; 95)
- POE, E.A. *El gat negre i altres contes d'horror*. Barcelona: Vicens Vives, 1996. (Aula Literària; 20)
- SHELLEY, M. W. *Frankenstein*. Barcelona: Barcanova, 1992.
- STEVENSON, R. L. *El cas misteriós del Dr. Jekyll i Mr. Hyde*. Barcelona: La Magrana, 1998. (L'Esparver; 20)
- STOKER, B. *Dràcula*. Barcelona: Laertes, 1995. (L'Arcà; 8)

1.2. Obres de referència general

- BÉRTOLO, C. «El terror como arte». *Cuadernos de Literatura Infantil y Juvenil. CLIJ* . [Barcelona] (1999), núm. 121, p. 40-43.
- DELGADO, A. «Miedo en las entrañas. Una revisión de la literatura de terror.» *Cuadernos de Literatura Infantil y Juvenil. CLIJ*. [Barcelona] (1997), núm. 100, p. 46-55.
- HERNÁNDEZ, P-J. «De què tenim por? El trànsit del mal cap al caos en el conte d'horror. Proposta de lectura d'una tria de relats il·lustrats.» *FARISTOL*. [Barcelona] (1997), núm. 29. p. 22-28.
- LOVECRAFT, H. P. *El horror en la literatura*. Madrid: Alianza Editorial, 1995. (El libro de bolsillo; 1002)
- MOLINA, M. *Los mejores relatos de terror*. Madrid: Alfaguara, 1998.
- OLCINA, E. «Introducció» A: MARION CRAWFOR, F. *La calavera que xiscla*. Barcelona: Laertes, 1990.

1.3. Aspectes específics

- ALDEA, V. «De Zeus a Lovecraft, pasando por Drácula.» *Cuadernos de Literatura Infantil y Juvenil. CLIJ* . [Barcelona] (1996), núm. 80, p. 7-25.
- CAVALL FORT. [Barcelona] (1998), núm. 873/874. Monogràfic: «Quina por!»
- CAVALL FORT. [Barcelona] (2000), núm. 90, p. 6-7, 12.

DURAN, T. [et al.] *El llibre de la por*. Barcelona: Pirene, 1991.

FAHEY, M. «Hijos de la noche, auge y decadencia del vampiro.» *Cuadernos de Literatura Infantil y Juvenil. CLIJ*. [Barcelona] (1999), núm. 117, p. 44-53.

1.4. Manuals

SOLDEVILA, LL. *De la por al terror. Crèdit variable de primer i segon cycle d'ESO*. Barcelona: La Magrana, 1998.

1.5. Propostes didàctiques

BIRD, M. *Manual de la bruixa*. Barcelona: Barcanova, 1985.

CALDERER, L. *Introducció a la literatura*. Barcelona: Teide, 1998. (Blau Marí) p. 281-285.

DELGADO, J-F. *Escriure. Pràctiques de llengua i de literatura*. 3a ed. Barcelona: Teide, 1995.

ROJALS, M. i VERNET, F. *Narrativa de gènere*. Barcelona: La Magrana, 2000. (L'Esparver llegir; 107)

SARGATAL, A. *La invasió subtil de les aranyes. Trenta-cinc contes literaris*. Barcelona: Laertes, 2000. (Lectures i itineraris; 32)

SEBASTIÀ, J. i CORNELLES, M. *Somni de sang. Antologia del conte de terror*. 4a ed. Barcelona: La Magrana, 1997. (L'Esparver llegir; 35)

1. DIDÀCTICA DE LA LITERATURA

2.1. Obres de referència general

CAMPS, A. (et al.) *L'ensenyament aprenentatge de la llengua i la literatura en l'educació secundària*. Barcelona: ICE/Horsori, 1998.

COLOMER, T. *La formació del lector literari*. Barcelona: Barcanova, 1998. (Educació. Sèrie Major; 10)

LODGE, D. *L'art de la ficció*. Barcelona: Empúries, 1998. (Biblioteca Universal; 116)

2.2. Aspectes específics

JASSO, V. i TORRENS, C. *Fantasia. Realitat. Il·lusió. El sorprenent encís educatiu de les rondalles mallorquines*. Mallorca: Moll, 1999.

LLUCH, G. *El lector model en la narrativa per a infants i joves*. Bellaterra: Castelló de la Plana; València: Universitat Autònoma de Barcelona. Servei de Publicacions: Publicacions de la Universitat Jaume I; Universitat de València. Servei de Publicacions, 1998. (Aldea global; 3)

2.3. Propostes didàctiques

ARENY, M. (*et al.*) *Rondalles i llegendes. De la literatura popular a la literatura culta.* Seminari “El gust per la lectura, 1991- 1992”. Barcelona: Generalitat de Catalunya. Departament d’Ensenyament. Direcció General d’Ordenació i Innovació Educativa. Servei d’Ensenyament del Català, 1992.

CERDÀ, M. i PUIG, M. *La biblioteca de les galàxies. Antologia de textos de ciència-ficció.* Barcelona: La Magrana, 1999. (L’ esparver llegir; 101)

3. ALTRES

Què fem? Suplement de *La Vanguardia*. [Barcelona] (14 de juliol de 2000). p. 18.

RUBIO, J. i PUIGPELAT, F. *Com parlar bé en públic.* Barcelona: Enciclopèdia Catalana, 2000.

ANNEXOS

ANNEX 1. Solucionari

I. LA POR QUE VE DE LLUNY

1. QUÈ ÉS EL QUE ENS FA POR?

1.1. Els ambients

Dràcula, de Bram Stoker

3.

Vaig restar en silenci sense moure'm, perquè no sabia què fer. No es veia cap mena de campana ni de picaporta i no semblava pas que la meua veu pogués penetrar per aquells murs inhòspits i aquelles tenebroses finestres. El temps que vaig haver d'esperar em semblà interminable; sentia com si totes les meves pors i els meus dubtes s'abraonessin sobre meu. En quina mena de lloc m'havia ficat? Entre quina mena de gent? En quin tipus d'aventura m'havia embarcat? Era aquest un incident habitual en la vida de l'escriptor d'un procurador enviat per explicar l'adquisició d'una propietat a Londres a un estranger? Escrivent d'un procurador! A Mina no li hauria agradat. Més ben dit, procurador, perquè tot just abans de marxar de Londres rebia la notícia que m'havien aprovat l'examen; de manera que ara ja sóc un procurador de debò. Vaig començar a fregar-me els ulls i a pessigar-me per veure si estava despert. Tot em semblava un terrible malson i esperava que, d'un moment a l'altre, em despertaria de sobte a casa, amb la llum de l'albada travessant els vidres, com ho havia sentit de vegades l'endemà d'un dia de treball excessiu. Però el meu cos responia a la prova dels pessics i els meus ulls no es deixaven pas enganyar. Realment, estava despert i al bell mig dels Cárpat. Tot el que podia fer era tenir paciència i esperar l'albada.

Just en el moment que havia arribat en aquesta conclusió, vaig sentir darrera de la gran porta unes petjades feixugues que s'apropaven, i vaig veure a través de les esclatxes la resplendor d'una llum que s'acostava. Després fou el soroll de cadenes i el grinyol de feixucs forrellats que s'obrien i la clau girà amb un fort escarritx, pel llarg desús, i la porta gran s'obrí cap endins lentament.

Al lllindar aparegué un home vell molt alt, ben afaitat, tret d'un llarg bigoti blanc, vestit de negre de cap a peus, sense cap mena de color enlloc. A les mans hi duia una antiga llàntia d'argent, en la qual la flama cremava sense cap mena de protecció, projectant llargues ombres tremoloses a causa del corrent d'aire que entrava per la porta oberta. L'home vell em féu passar, amb un gest cortès de la seva mà dreta, tot dient en un excel·lent anglès, però amb una estranya entonació:

—Benvingut a casa meua! Entreu lliurement i per pròpia voluntat!

No féu ni un pas per dirigir-se cap a mi, sinó que restà immòbil com una estàtua, com si el gest de benvinguda l'hagués petrificat. No obstant això, tan bon punt vaig traspasar el lllindar, avançà impulsivament i, aixecant la mà, agafà la meua amb una força tal que em féu encongir; aquesta sensació s'accentuà pel fet que era freda com el glaç i més aviat semblava la mà d'un mort que no pas la d'un home viu. (p. 23-25)

6.

Els Vlad van ser una dinastia mig històrica mig llegendària de comtes-reis de la Valàquia, que, en l'època medieval, es van veure obligats a lluitar contra tota mena d'invasors -principalment els turcs, els mongols i els magiars- per conservar la independència del seu poble. Però, a diferència d'altres herois medievals de la zona dels Cárpat (com ara el valent cavaller János Hunyadi, també valac, les gestes del qual van inspirar la figura de Tirant lo Blanc), els Vlad eren éssers cruels i sanguinaris, tan temuts pels seus enemics com pel seu poble. Un d'ells va arribar a ser conegut pel sobrenom de Vlad Drakul (el drac o el diable) per les atrocitats que cometé; mentre que un altre es guanyà el sobrenom de l'empalador, pel costum d'empalar vius els seus presoners. Amb aquests governants, és natural que s'estengués la creença que ni tan sols la mort seria suficient per a aturar les seves crueltats, i que tornarien de la tomba per assaciar la set de sang que tenien. (p. 24-25)

Pau Joan Hernández, *Cavall Fort* núm. 873-874, desembre de 1998.

— Els vampirs són homes morts que de nit surten a xuclar sang de les víctimes. La seva imatge no es reflecteix en els miralls.

Per ampliar informació sobre el tema, consulteu l'esmentat monogràfic de la revista *Cavall Fort* i el llibre de Llorenç Soldevila, *De la por al terror*, que trobareu a la bibliografia.

Ulls de gat mesquí, d'Ofèlia Dracs

1.

Omrívoles: dit d'un lloc om hi ha poca llum diürna.

S'esfilagarsava: desfer en filagarses.

. Filagarsa: fil o conjunt de fils que pengen d'un tros de roba, penjarella de fils.

Reverberaven: reflectir-se un raig (de llum, de calor) o una ona (so) en una superfície.

S'enrevenxinava: eriçar, posar rígida, (una cosa que normalment és flexible i ajaguda).

Viscositat: qualitat de viscos. Resistència que ofereixen tots els fluids, i alguns sòlids, a canviar llur forma sota l'acció de forces exteriors.

Forassenyada: fora de seny, emportat per la ira, la ràbia.

2. L'acció té lloc en el jardí del protagonista. Es tracta d'un indret acollidor del qual sabem que té dues frondoses figueres i nombroses flors. La foscor de la nit, la persistència de l'aire fred i de la humitat, juntament amb la presència misteriosa de l'ombra d'un gat, transformen la placidesa del jardí en un paratge inhòspit.

3. Amb l'expressió *la por no és res si la volem veure* es fa referència a la capacitat de l'ésser humà de sentir por pel fet d'imaginar perills inexistents a partir d'uns fets reals.

4.

El meu jardí era acollidor, amb plantes de tota mena i dues figueres alegres, omrívoles, d'un verd espès i dur, que contrastava amb la transparència de la verdor de les fulles més tendres i amb la suavitat molsuda dels pètals de les flors.

Era nit negra quan vaig tornar a casa, i una boira humida d'estiu s'esfilagarsava entre les plantes del jardí. Els estels reverberaven incerts, llunyans, perduts en la immensitat desconeguda.

Vaig veure una ombra transparent que s'esquitllava. Vaig pensar: la por no és res si la volem veure. Maleït pensament! Maleïda decisió d'empaitar l'ombra!

Feia un airet suau que remorejava tranquil·lament entre les fulles, però, en escoltar-lo, ja no va ser ni suau, ni tranquil. Ni natural. Vaig pensar: si fes aire de veritat, no hi hauria boira. I la meua pell s'esgarriava, el berriscol dels braços i de la nuca s'enrevenxinava, i la por incommensurable que no es deixava veure em gelava els peus i els polsos.

Era la nit, quan les fulles sospiren angoixades, quan les flors gemeguen adolorides. La malastrugança planava amb un pes somort i totes les partícules de l'aire i de la boirina tenien una viscositat arrapadissa, com si sortís de les rels dels meus cabells, dels porus de la meua pell. El meu jardí, petit, tendre, ara a les fosques m'era totalment desconegut. I no s'acabava mai.

Una humitat insana saïnyava per tot arreu, i aquí i allà sorgien racons plens de negror, d'ombres infinites i funestes. Laberints fabulosos em barraven el pas. Hi havia, arreu, una desolació etèria, i l'ombra sinistra es deixava endevinar de tant en tant i m'estirava cap a l'infortuni. No sé quant de temps vaig vagarejar per aquells paratges intangibles, que encara no sé si eren reals o fruit d'una imaginació forassenyada. Record, però, que en un moment determinat vaig pensar: el mixet no ha menjat, deu tenir gana. I el vaig voler cridar pel seu nom. Però no. El coll em feia mal, tenia les barres encarcerades i la llengua d'estopa. Intentava. Intentava pronunciar el nom trasbalsador. Volia vencer el malefici. Però no podia. (p. 65-66)

5. El protagonista se sent intranquil, inquiet, estranyat, neguitós, agitat, atemorit, alterat...

— La foscor de la nit, el vent i la boira són les principals causes reals que provoquen una visió inquietant del seu jardí. A més a més, el neguiteja la suposada presència d'un gat que és intuït com una amenaça.

Ànimes de l'altre món, de Raimon Casellas

1.

a) *Tots Sants és la festa popular del calendari cristià, que se celebra l'1 de novembre, per commemorar tots els justs, canonitzats o no, que es troben al cel.* (GEC)

c) *Dins el costumari cristià la festa de Tots Sants va envoltada d'antigues pràctiques populars i religioses, sovint barrejades amb la diada dels morts, que se celebra l'endemà, però que s'inicia la tarda del dia de Tots Sants amb la visita als cementiris, ja que litúrgicament el dia de difunts començava a la tarda del dia 1, amb l'ofici de vespres. En l'aspecte popular aquest dia hom menja castanyes i panellets i era un antic costum de passar tres parts de rosari per als difunts i fer després la castanyada. En molts indrets les castanyades es feien i es fan públicament entorn de fogueres. És considerat també popularment el primer dia d'hivern, quan es treien els abrics i abans es vestien de llarg els minyons. La tarda i la vesprada era ja dedicada a commemorar els difunts amb captiris i àpats en alguns indrets (Eivissa) i a representacions teatrals típiques a les ciutats, com ara el Don Juan Tenorio de Zorrilla.* (GEC)

2. El deteriorament físic que patia l'àvia, la presència del gat i la seva desaparició el dia de la mort.

4. Resposta oberta. Una possibilitat: van considerar que era un veí pesat. Ells estaven enjogassats i no es van fer càrrec de la gravetat de la situació.

5. La història inquietant que acabava d'explicar la Bretona, la insistència dels cops a la paret, l'arribada de la portera.

— El moment culminant arriba quan la portera explica el que passava a l'altra banda de la paret i els amics comprenen la crueltat del seu comportament amb el veí moribund.

1.2. Els personatges

Les nostres llegendes, Carme Garriga

2. Poderós, forçut, enèrgic, maligne, enigmàtic, mentider...

— En aquesta llegenda, els personatges que hi apareixen s'enfronten amb un adversari sobrenatural (el diable). Segons la seva actitud davant d'aquest ésser maligne, hi ha dos grups de personatges: els que són amenaçats (la minyona i els habitants del poble) i els que aconseguen derrotar-lo gràcies a la seva astúcia (la mestressa i la dona vella).

3. Més o menys dotze hores; una nit.

4. Les rondalles i les llegendes, transmises tradicionalment de forma oral, a més de delectar els oients, intenten ensenyar alguna moralitat. En aquest cas, a més de donar el nom i un origen fantàstic al pont romà de Martorell, es fa un elogi de l'astúcia i de la intel·ligència com a qualitats imprescindibles per a vèncer l'adversitat.

6.

1. Anar-se'n al diable.
2. Donar-se al diable.
3. Tenir el diable al cos.
4. Temptar el diable.

- b. Desesperar-se.
- c. Perdre's totalment
- d. No poder-se estar quiet
- a. Exposar-se a un perill.

7. La transmissió oral provoca que hi hagi variants de les històries narrades de manera que es generen versions diferents d'una mateixa llegenda.

Frankenstein, de M. W. Shelley

3. El doctor està ansiós per veure els resultats de les seves investigacions. Quan veu el monstre sent ràbia i decepció:

(...) ara que ho havia acabat, l'atractiu del meu somni es va esvaïr, i un fàstic i un horror insofribles es van apoderar del meu cor. Incapaç de suportar l'aspecte de l'ésser que havia creat, vaig sortir corrents d'aquella cambra, em vaig tancar a la meua habitació i vaig estar anant amunt i avall durant força estona sense poder dormir. Per fi, el cansament va vèncer el neguit (...).

4. En aquest fragment, la preocupació principal del doctor és l'aspecte físic monstruós que té la criatura que ha produït.

7. Alguns exemples:

ALCOBERRO, A. *El secret del doctor Givert*

CRICHTON, M. *Parc Juràssic*

STEVENSON, R. L. *El cas misteriós del Dr. Jekyll i Mr. Hyde*

WELLS, H. G. *L'home invisible*

WELLS, H. G. *L'illa del doctor Moreau*

El cas misteriós del Dr. Jekyll i Mr. Hyde, de R. L. Stevenson

1.

Per conservar l'aspecte de Jekyll, cada vegada ha d'augmentar la dosi de la droga.

La personalitat de Hyde és més forta que la de Jekyll.

3.

Travessava tranquil·lament el pati en havent esmorzat assaborint amb plaer la frescor de l'aire, quan sobtadament van colpir-me aquelles indescriptibles sensacions que anunciaven el canvi; vaig tenir el temps just d'arribar al meu despatx abans de lluitar altra vegada amb les furioses passions de Hyde. En aquella ocasió em va caldre doblar la dosi per a retornar-me al meu ésser; i ai!, sis hores després, mentre contemplava tristament el foc, les angoixes tornaren un altre cop i em calgué administrar-me la droga de nou. En una paraula, d'ençà d'aquell dia va semblar que només amb un gran esforç, que podríem anomenar gimnàstic, i únicament sota l'immediat estimul de la droga podia conservar l'aspecte de Jekyll.

A tota hora del dia i de la nit es presentava l'estremiment advertidor i, sobretot, si dormia o bé m'endormiscava un moment assegut a la butaca, era com a Hyde que em despertava.

Sota la tensió d'aquesta constant amenaça, i mitjançant l'insomni al qual jo mateix aleshores vaig condemnar-me –més enllà fins i tot del que un home era capaç de resistir–, vaig tornar-me, en el meu mateix ésser de Jekyll, una criatura dèbil i xuclada per la febre, feble de cos i d'esperit i amb un únic pensament obsessionant: l'odi al meu altre ésser. Però tot just m'adormia o quan els efectes de la medicina eren acabats em trobava d'un salt, gairebé sense transició –les angoixes del canvi cada dia eren menys marcades–, amb una fantasia vessant d'imatges de terror, amb una ànima agitada per odís sense fonament i amb un cos que no em semblava pas prou fort per a resistir les energies vitals embogides.

Semblava com si la força de Hyde hagués crescut amb la feblesa de Jekyll. I, en realitat, l'odi que ara els separava era el mateix a totes dues bandes. (p. 105)

4. Robert Louis Stevenson va néixer a Edimburg, Escòcia, el 13 de novembre de 1850. Estava malalt de tuberculosi. Per la insuficiència respiratòria, havia de prendre molts medicaments, que li feien alternar els moments de feblesa amb altres moments d'eufòria i de vigor físics, provocats per l'estímul dels fàrmacs. En aquest fet s'ha volgut trobar la inspiració de la seva novel·la escrita el 1886. Sembla que també hi va influir el fet de veure com el seu amic Walter Ferrier havia alterat la seva personalitat pel consum desmesurat d'alcohol.

Per ampliar informació sobre l'autor, consulteu l'antologia *La biblioteca de les galàxies* citada a la bibliografia.

1.3. Lligueu caps

1.

Dràcula, de Bram Stoker

- a) una persona real
- b) per la pròpia víctima
- c) en un temps passat
- d) un ambient terrorífic
- e) la sensació de misteri vagi augmentant
- f) les forces del mal

Ulls de gat mesquí, d'Ofèlia Dracs

- a) una persona real
- b) per la pròpia víctima
- c) en un temps passat
- d) un ambient real
- e) la sensació de misteri vagi augmentant
- f) les forces del mal

Ànimes de l'altre món, de Raimon Casellas

- a) una persona real
- b) per un observador extern
- c) en un temps passat
- d) un ambient real
- e) hi hagi una sorpresa final
- f) el misteri de la mort

Les nostres llegendes, Carme Garriga

- a) un ésser terrorífic
- b) per un observador extern
- c) en un temps passat
- d) un ambient real
- e) la sensació de misteri vagi augmentant
- f) les forces del mal

Frankenstein, de M. W. Shelley

- a) una persona real
- b) per una persona implicada en els fets
- c) en un temps passat
- d) un ambient terrorífic
- e) la sensació de misteri vagi augmentant
- f) el misteri de la mort

El cas misteriós del Dr. Jekyll i Mr. Hyde, de R. L. Stevenson

- a) una persona real
- b) per una persona implicada en els fets
- c) en un temps passat
- d) un ambient real
- e) la sensació de misteri vagi augmentant
- f) el mal dins del propi individu

2.

	A vegades	Sí	No
1. Hi ha esdeveniments màgics que resolen la història.	X		

2. Hi intervenen éssers fantàstics, sobrenaturals, etc.	X		
3. La vida quotidiana queda alterada per les forces del mal.		X	
4. L'acció transcorre en uns espais completament imaginaris.			X
5. S'utilitza una estructura narrativa ascendent.		X	
6. Acostuma a haver un final inesperat.		X	
7. La trama s'articula amb elements de clímax i anticlímax.		X	
8. Els protagonistes acostumen a ser persones turmentades.	X		
9. Els protagonistes són sempre herois.			X
10. Sempre hi ha una sorpresa final.	X		
11. El retorn dels morts és un dels temes més freqüents.		X	
12. Hi ha elements de misteri i sobrenaturals.		X	
13. Les solucions tenen una base científica.			X
14. Les solucions transgredeixen les lleis científiques.	X		
15. L'element que genera la història és sempre d'origen meravellós.			X

2. E. A. POE, *EL GAT NEGRE*

2. 1. Abans de llegir

2.

Ànsia

Aprensió

Basarda

Audàcia

Caguera

Covardia

Fòbia

Inquietud

Intimidació

Malfiança

Gosadia

Pànic

Paor

Valentia

Pusil·lanimitat

Impavidesa

Recel

Temor

Serenitat

Horror

Terror

Zel

Escrúpol

Repugnància

Atraviment

Esfereïment

Feresa

Atracció

Espavent

Angoixa

De menys a més intensitat: *feresa, basarda, aprensió, recel, inquietud, intimidació, fòbia, caguera, por, terror, pànic.*

3 a) Boston, 19 de gener de 1809.

b) Baltimore, 3 d'octubre de 1849.

c) Era orfe d'una família d'actors, va ser acollit per una família benestant de Richmond, els Allan, de qui prendria el cognom. Rebé una formació en les millors escoles privades de Richmond i de Gran Bretanya.

d) Era un estudiant i esportista excel·lent, però més tard les penúries econòmiques el van abocar al joc i la beguda.

e) Poe utilitza la seva narrativa com a vehicle d'exploració psicològica de l'ésser humà.

f) L'assaig, la crítica literària, la poesia, la novel·la i el conte.

g)

Llibres de poemes: *Tamerlane and Other Poems*
Al Aaraaf, Tamerlane and Minor Poems
Poems

Novel·les i contes: *Manuscrit trobat dins d'una ampolla*
La caiguda de la casa d'Usher
Els assassinats del carrer de la Morgue
Ligeia
Home de la multitud
The Narrative of Arthur Gordon Pym

4. *Por*: torbament de l'ànim, sentiment d'inquietud i commoció psicològica que hom experimenta davant un perill concret, sigui aquest real o simplement pensat, imaginat. (GEC)

Terror: por extrema, que produeix tremolor, segament de cames, etc. (GEC)

2. 2. Mentre llegiu

1. El narrador escriu el relat empresonat en una cel·la de criminals a la vigília de la seva execució.

2. *Fantàstica i senzilla història, boig, ànima, impressió, fantasma, horror, barrocs, terribles, causes i efectes naturals.*

7.

Parla com si estigués en possessió de la veritat.

Descriu els fets amb precisió.

Té la capacitat de sorprendre's davant dels fets.

8.

Durant la meva infantesa em vaig distingir per la docilitat i la humanitat del meu caràcter. Tan notable era la tendresa del meu cor, que m'havia convertit en l'ase de cops dels meus companys. Sentia una autèntica passió pels animals, i els meus pares em permetien de tenir una gran varietat d'animals domèstics. (p. 4)

Dia a dia em tornava més taciturn, més irritable, més indiferent als sentiments dels altres. Utilitzava amb la meua dona un llenguatge brutal. Amb el temps fins i tot la vaig tractar amb violència personal. Naturalment, els meus animals favorits també van haver de suportar els canvis del meu caràcter. No solament no els feia cap cas, sinó que els maltractava. (p. 5)

10. Un udol agut, com si sorgís de l'infern, alerta la policia. Un fet extrasensorial, és a dir, que actua sense que els sentits arribin a captar-lo.

11. Simbolitza la personificació de Satan, segons les creences de l'Edat Mitjana, i el relacionaven amb la bruixeria. A l'Egipte antic era un animal sagrat i matar-ne un podia ser castigat amb la pena de mort. p. 4-5.

12. Autor i protagonista, ambdós addictes a la beguda, coincideixen en el seu comportament paranoic i en la crueltat de les seves accions, tot i ser conscients del bé i del mal

13.

- La visió psicològica dels personatges.
- La narració dels esdeveniments des d'un únic punt de vista narratiu.
- L'escenari on se situen els fets.

14. a)

- Quan confessa que el seu temperament experimenta un canvi radicalment funest i progressiu a causa de l'alcohol. (p. 5)
- Els actes que va cometent i la seva mala consciència de cometre'ls: buida deliberadament l'ull del gat amb un ganivet, penja el gat. (p. 6 i 7)
- Quan es cala foc a la casa, sense saber-ne les causes, després d'haver penjat l'animal. (p. 7)
- L'aparició a la paret de la figura d'un gat gegantí després de l'incendi. (p. 9)
- L'aparició d'un fidel i desconegut gat negre després de la desaparició de Plutó. La creixent antipatia cap al nou animal. (p. 11)
- L'assassinat de la seva dona a cops de destrat i el seu emparedament posterior. (p. 14)
- La desaparició misteriosa del gat i l'aparició dels agents de la policia. (p. 17)
- La sorpresa final. (p. 19)

2. 3. Després de llegir

1. Introdueix alteracions com el flashback (salt enrere en el temps) o l'anticipació.
2. El narrador explica els fets des del punt de vista d'un dels personatges.
3. a) En ambdós fragments s'estableix una perfecta simbiosi entre l'animal i el seu propietari.

3. ALTRES CONTES D'HORROR D'E. A. POE

2.

- E. A. Poe dona una visió psicològica dels seus personatges, fet que afavoreix que el relat tingui una *versemblança* major.
- En la majoria dels seus contes hi ha una barreja entre la por *psicològica* i la por produïda per elements horribles (sang, cadàvers, cementiris...).
- L'autor contraposa els elements ordinaris a la presència de l'*extraordinari*.
- Un dels temes més característics de Poe és el retorn real o simbòlic dels *morts*, bé per venjança, bé per recobrar el que la mort els ha tret.
- Un tret *escenogràfic* dels seus relats és que succeeixen en espais tancats.
- En el conte *El gat negre*, com a la majoria dels relats de Poe, un element clau és la *sorpresa* final.

II. UNA POR BEN ACTUAL: J. F. PÉREZ, *EL QUART VENT*

1. ABANS DE LLEGIR

2. a) Reus, 975.

c) La lectura i el món de les lletres en general.

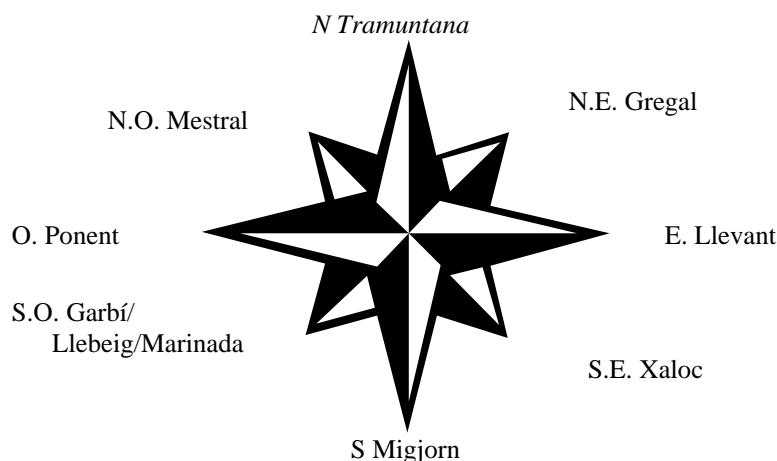
d) *Eclipsi solar* (1994), *Entre dues tempestes* (1995), *Una setmana més, sisplau!* (1996), *La cançó de Paula* (1999), *Balèlium* (1999).

3.

1. *acroteri* (p. 6) a) barana col·locada damunt una cornisa per a ocultar l'alçada de la teulada.

2. *penell* (p. 19) c) pedra tallada en forma de paral·lelepípede rectangular i amb caires vius emprada en la construcció de murs, pilars, etc.
3. *carreus* (p. 88) b) peça lleugera de metall, en forma de sageta, de gall, etc., que pot girar a l'entorn d'un eix vertical empesa pel vent i serveix per a assenyalar la direcció d'aquest.

6.



2. MENTRE LLEGIU

1. No se sap, solament sabem que va robar un objecte del campanar.
2. Tot el dia va bufar un vent fred. Va desaparèixer el penell de l'església i l'Ernest i en Roc van salvar la petita dels Cases d'un possible accident.
3. Perquè es recorden de les misterioses morts produïdes al poble fa disset anys.
4. Un vent molt fort posa en perill la vida d'en Roc i la de la Berta.
5. Durant quatre dies va bufar un vent molt fort. Al quart dia un vent maligne es va endur el pare de l'Ernest mentre tapava els arbres fruiters de l'hort amb lones.
6. Un vent molt estrany va estar a punt d'endur-se en Roc. Unes hores abans de desaparèixer el pare de l'Ernest, també havia desaparegut el penell de l'església.
7. La Berta surt amb en Roc, s'enamora de l'Ernest i del David.
8. És el Vent del Nord.
9. La llegenda explica que un dia el vent adoptarà forma humana i que es barrejarà entre els homes per sembrar l'horror. Això succeirà quan els quatre vents, que simbolitzen els vents que bufen a tot el món, devastin un objectiu marcat.
10. En Roc cau en un forat, víctima del vent i la neu. Gràcies a l'ajut de la Berta i de l'Ernest se salva. Sembla que el vent el busca per endur-se'l.
11. El segon és el Vent del Sud.

12. Perquè descobreix fotografies del penell i troben una reproducció del penell al paller.

13. La mare de l'Ernest va escriure la nota per alertar-lo que el foraster, l'Arnau, era l'ésser maligne.

14. El fill que naixés de la relació mantinguda pel Vent abans de la irrupció del Quart Vent amb la dona escollida per Ell.

15. L'Ernest és fill del Vent. Es tanca el Cicle quan la Berta es queda embarassada d'ell abans del desplegament del Quart Vent i el Poder del Vent a la Terra pot dominar-la.

3. DESPRÉS DE LLEGIR

1.

<i>Vent</i>						
<i>Descripció</i>	<i>Fort</i>	<i>Mitjà</i>	<i>Suau</i>	<i>Fred</i>	<i>Calent</i>	<i>Humit</i>
<i>brisa freda</i> (p. 5)			X	X		
<i>aire agitat</i> (p. 5)		X				
<i>aire gelat</i> (p. 9)				X		
<i>aire en vent violent</i> (p. 5)	X					
<i>un temporal d'aire fred</i> (p. 13)	X			X		
<i>huracà</i> (p. 19)	X				X	
<i>un airet força molest</i> (p. 28)		X				
<i>un remolí</i> (p. 44)	X					
<i>vents del nord</i> (p. 50)	X			X		
<i>vent humit</i> (p. 121)						X

2.

- | | |
|---|--|
| 1. Anar tot vent en popa. | f. Anar molt bé |
| 2. A quatre vents. | c. Aïllat de tots costats |
| 3. Bon vent i barca nova. | g. Expressió de comiat adreçada a algú o a alguna cosa que no sap greu que se'n vagi o es perdi. |
| 4. Anar contra vent i marea. | d. Tirar endavant obstinadament, malgrat tots els obstacles. |
| 5. Emportar-se el vent (una cosa). | a. Haver sentit parlar d'una cosa, sense haver-ne tret l'entrellat. |
| 6. Girar-se a tots els vents. | e. Conformar-se al curs dels esdeveniments. |
| 7. Tenir vent al cap. | h. Tenir el cap ple de pretensions |
| 8. Saber el vent i no saber el torrent. | b. Caure fàcilment en l'oblit. |

3.

- (p. 10 i 11)
Personatge: En Roc

- (p. 20)
Personatge: Mossèn Jacint
- (p. 26)
Personatge: La Berta
- (p. 48)
Personatge: L'Isidre de cal Putxet
- (p. 52)
Personatge: En Dídac

9.

- Hi ha elements de misteri i sobrenaturals.
- L'element que genera la història és misteriós.
- Les solucions transgredeixen les lleis científiques.
- Al final de relat, hi ha una sorpresa final que desvetlla el misteri.
- El final de la història queda obert i amb un futur incert.

III. UN FUTUR SENSE POR

1. ON ÉS LA POR?

1.

a) Hi ha un bon nombre de pel·lícules basades en la novel·la *Dràcula* de Bram Stoker. Hem utilitzat la versió de Francis Ford Coppola per la fidelitat que manté amb el text i perquè la podreu localitzar fàcilment en els videoclubs.

Nom de la pel·lícula	<i>Dràcula. El amor nunca muere.</i>
Nacionalitat	Americana
Nom del director	Francis Ford Coppola
Actors principals	Winona Ryder, Anthony Hopkins, Keanu Reeves
Tema	Resposta oberta: l'amor etern, la recerca de l'estimada a través del temps, la llegenda del comte Dràcula, el desig de la vida eterna, la personificació del Mal ...
Gènere	Terror

b) Els diversos personatges que es relacionen amb el comte Dràcula no es queden indiferents davant d'aquesta singular criatura. La seva imatge canviant (de monstre envellit, de fera, d'espurnes de llum, de jove príncep...) i els poders que desenvolupa desperten al seu voltant sentiments que oscil·len entre la por i l'admiració.

c)

- El vampir viu en el soterrani del seu castell a Transilvània. Només pot sortir durant la nit ja que la llum del sol el destruiria. Necessita la sang de les seves víctimes per a poder viure eternament.

- Busca desesperadament, a través del temps, retrobar-se amb la seva estimada. Quatre segles després de la mort de la seva dona, la localitza a Londres reencarnada en Mina Murray. Utilitzarà tots els seus poders per tal de recuperar l'estimació de la noia.

- Es tracta d'una relació amorosa possessiva que trenca els límits del Bé i del Mal.

- Mina Murray se sent atreta per la personalitat de Dràcula. El desig que sent cap a ell permet que obli el seu promès, així com els crims que ha comès el comte. Finalment, el seu amor cap a Dràcula l'aboca a ser ella qui li clavi l'estaca i li talli el cap per tal que pugui, finalment, descansar eternament.

- Dràcula és la personificació del Mal: mata sense pietat, només té en compte el seu desig. Però l'amor que sent cap a la seva dona ens permet veure'l angoixat per la soledat que pateix i també il·lusionat quan la vol tornar a enamorar.

Quan aconseguix novament la seva estimada, el veiem penedit del seu desig i opta per viure sense ella abans que condemnar-la també a viure eternament com ell.

- Resposta oberta.

Dràcula es presenta com a víctima del destí. Ell justifica el seu comportament com a conseqüència de la fatal mort de la seva estimada. A partir d'aquest fet, ven la seva ànima al Diable.

- Resposta oberta.

Semblances: la crueltat envers els altres, el fet de no posar límits als seus desitjos, la capacitat de transformació de la seva aparença...

Diferències: la finalitat del seu comportament, la seva relació amb les dones, l'interès per engendrar un hereu...

2. a) La crítica d'*El último escalón* remarca l'encert del director en la creació de les escenes de tensió, de les atmosferes enrarides, així com en l'elecció dels fantasmes.

Alhora, però s'insinua una certa manca d'originalitat en el guió, ja que el tema de la intersecció entre la realitat i la mort ja ha estat tractat recentment per altres pel·lícules com *El sexto sentido*.

2. DIGUEU-HI LA VOSTRA

1.

<i>Ésser fantàstic</i>	<i>Qualitat</i>
1. Vampir	e. La seva figura no es reflecteix en els miralls.
2. Bubota	a. Ànima en pena pròpia de Mallorca. Va vestida amb llençols blancs i udola esgarrifosament.
3. Bruixa	f. Prefereix anar vestida de negre i emetre conjurs. Utilitza escombres voladores per viatjar
4. La Mort	c. . Li agraden els rellotges de sorra i les danses que, en honor seu, es fan a Verges (l'Empordà).
5. Diable	b. És l'amo de l'infern. Li agrada utilitzar pseudònims com Llucifer, Satanàs, Belzebú...
6. Paitides	d. Dones d'aigua. Fantasmes femenines del Montseny.

ANNEX 2

Josep Frederic Pérez Pastor

Va néixer a Reus, l'any 1975.

Tot i haver cursat una carrera de ciències –és arquitecte–, sempre s'ha sentit atret pel món de les lletres. La lectura (es considera més que cap altra cosa lector vocacional) ha estat i continua sent-ho una de les seves passions més obsessives (si és que la lectura pot arribar a esdevenir obsessió...); com molts nens, de petit sempre duia un còmic o qualsevol mena de conte a les mans, per la qual cosa el descobriment de la novel·la i posteriorment d'altres gèneres literaris, es va produir de manera lògica i natural.

En canvi, el fet d'escriure li va arribar gairebé per casualitat, sense plantejar-s'ho gaire: a l'institut on va cursar el BUP i el COU, l'IB Gaudí de Reus, es convocaven any rere any uns premis literaris per Sant Jordi que miraven de fomentar l'activitat literària entre els joves. S'hi va presentar davant la insistència d'una de les professores de llengua i va guanyar el primer premi de prosa en català i el primer premi de prosa en castellà. Va ser una sensació tan agradable que l'any següent va repetir l'experiència amb uns resultats idèntics. Llavors va decidir presentar-se a un premi literari de molta més entitat, com és el Premi Gran Angular que convoca l'editorial Cruïlla.

És l'any olímpic, el 1992, quan escriu i presenta a concurs l'*Eclipsi solar*, el seu primer llibre. No guanya el premi però l'obra agrada al jurat i se'n recomana l'edició. El fet de no tenir encara els divuit anys va esdevenir un fet anecdòtic i l'editorial va començar el seu procés per editar el llibre, que finalment surt al carrer pel febrer de 1994.

Des de llavors, Josep Frederic Pérez no ha deixat d'escriure, convertint-se aquest en un dels seus majors plaers. L'editorial Cruïlla li ha publicat a la col·lecció Gran Angular els següents títols: *Eclipsi solar* (1994), *Entre dues tempestes* (1995), *Una setmana més, sisplau!* (1996), *El Quart Vent* (1998) i *La cançó de Paula* (1999). A la col·lecció vermella del Vaixell de Vapor té publicat *Babèlium* (1999).

Ara mira de combinar la feina d'arquitecte, xucladora com n'hi ha poques, amb el gust d'escriure, que Déu n'hi do, també. Entre els seus projectes més immediats hi ha la voluntat d'escriure alguna obra de teatre, gènere pel qual sent devoció però que encara no s'ha vist amb cor d'intentar conrear.

Josep F. Pérez

ANNEX 3

Dr. Jekyll & Mr. Hyde...

De debò que jo no hi crec, en aquestes coses, però qui em coneix diu que sóc com dues persones en una de sola. Vaig néixer un vint de juny i per aquest fet *extraordinari* resulta que sóc bessons. Quina bestiesa!, penso jo..., però la gent pretén fer-me creure que aquesta és l'explicació de la meva doble personalitat.

Sovint aquesta dualitat només es fa palesa amb canvis d'humor inexplicables i sobtats, que deixen K.O. a qui tinc a la vora. Sóc una persona de riure fàcil, però amb una mena de geni brusc i aspre que apareix quan menys t'ho esperes. Fixa't si en sóc conscient, d'això que em passa, que no et puc garantir que quan acabi aquestes línies el to distès que tenim ara no s'hagi transformat en un malhumor insuportable...; exagero, és clar, però te'n fas una idea, oi?

Això t'ho explico perquè entenguis que una part de la meva personeta afable pot ser cruel i despietada, terrorífica i gairebé malèfica. Sense anar més lluny (setze o disset anys enrere...), quan jo tenia sis o set anys, em feia passar per un bon nen que mai no havia trencat un plat. Però quan em deixaven sol em dedicava a fer la vida impossible al meu germà, llavors una criatura indefensa de tres o quatre anys. El que més m'agradava era tancar-lo a les fosques i amagar-me fent tot tipus de sorolls monstruosos. Fins que no es pixava a sobre, pobret, no el deixava estar. Mai no em vaig guanyar ni una bufetada, per aquelles coses, calia ser espavilat i fugir abans que ningú no sospités que jo era el culpable de la ploranera del petit...!

Quan escric m'agrada actuar de la mateixa manera. Faig de bon nen, m'invento personatges més o menys simpàtics i aconseguixo fer-los creure que tenen vides normals com la teva i com la meva. Això sí, de seguida que els tinc controlats m'invento un gran problema, els paro una trampa i els faig viure situacions complicades que canviaran les seves vides imaginàries.

Per mi, la por i el terror no consisteixen a fer aparèixer sang i fetge a dojo. A mi em fan por les sorpreses, fins i tot les bones, perquè fins al darrer moment no saps si ho són, de bones. Qualsevol cosa fora d'ordre pot arribar a ser terrorífica. Quedar-me sol a casa acostuma a causar-me pànic, perquè encara que sàpiga que hi ha poques probabilitats que algú entri justament aquella nit per pelar-me, pateixo per l'ensurt que qualsevol anormalitat causarà en el meu cor; una simple trucada telefònica pot ser més terrible que qualsevol atac d'un criminal... (no m'ho crec ni jo, això).

Abans d'escriure *El Quart Vent* havia experimentat amb els personatges, però és amb aquesta història de vents amb què vaig sentir la necessitat de posar a prova la capacitat de

reacció dels personatges, la del lector i la meva mateixa. Pretenia sorprendre més que no pas fer por, però tal i com jo entenc la por, estava unint ambdues coses. Sorprendre el lector és la cosa més complicada que es pot fer i de vegades pots fer el ridícul si ho intentes i no te'n surts. La història que explica el llibre ha de mantenir intrigat el lector fins al final i, en aquest cas, l'única manera d'aconseguir-ho és que ningú no intueixi el final fins ben acabat el darrer capítol. La darrera frase del llibre és la punta de llança d'aquesta gran sorpresa.

Per mi encara és inevitable que els meus llibres reflecteixin una part de la meva persona. *El Quart Vent* s'estructura mostrant dos vessants d'un personatge; qui diu que per escriure'l no hagués de canviar d'humor constantment? De tota manera, fa un pèl de ràbia que aquells que més em coneixen, de seguida que llegeixen una nova història que els passo em diguin: Ei, Josep, quan faràs que els teus protagonistes no s'assemblin tant a tu? No ho faig expressament, però pel que sembla –estic començant a creure-m'ho– amb la ploma a la mà (o davant de l'ordinador, que sona més actual) no és tan fàcil desempallegar-se d'un mateix i escriure sense lligams personals. Si mai ho aconseguís tindria una sorpresa tan monumental que seria capaç de morir-me de por...

Josep F. Pérez